

2011/II

Čestný doktorát JAMU Milanu Uhde

Janáčkova akademie múzických umění v Brně uděluje na návrh Divadelní fakulty 16. prosince 2011 čestný doktorát významnému brněnskému dramatikovi Milanu Uhde za jeho výrazný a osobitý přínos českému dramatu. Uhde se tak zařadí mezi přední dramatické autory, jimž JAMU tuto poctu udělila – patří mezi ně Václav Havel, Ludvík Kundera, Tom Stoppard, Ivan Vyskočil a Jiří Suchý.

Doc. PhDr. Milan Uhde se narodil v roce 1936. Absolvoval Filozofickou fakultu MU (dříve UJEP) v Brně. V šedesátých letech byl spolu s J. Skácelem, J. Trefulkou, O. Susem (a dalšími osobnostmi) redaktorem vynikajícího časopisu *Host do domu* (do roku 1970). Jako autor debutoval v roce 1962 básnickou sbírkou *Lidé z přízemí*. V roce 1964 měla ve Večerním Brně premiéru hra *Král-Vávra* (režie Evžen Sokolovský), která byla jednou z nejostřejších kritik tehdejšího režimu. Národní divadlo v Praze i brněnská Mahenova činohra pak uvedly jeho další hru *Děvka z města Théby*. V letech 1967–1971 externě vyučoval na JAMU, odkud byl na počátku normalizace vypovězen.

Od roku 1972 patřil k zakázaným spisovatelům, stal se signatářem Charty 77. Byl členem redakčního kruhu samizdatových Lidových novin, jeho díla byla vydávána pod cizími jmény (např. při spolupráci s Divadlem na provázku pod jménem Zdeňka Pospíšila, rozhlasová hra *Jitřenka naší slávy* pod jménem Evy Samkové, pro Divadlo jednoho herce pod jménem Miroslava Částka aj.) a pod pseudonymem Miroslav Petr. Své práce uveřejňoval v exilových periodikách (londýnské *Rozmluvy*, římské *Listy*, mnichovský *Obrys*, newyorské *Proměny*, pařížské *Svědectví* atd.). V Edici Petlice vyšly rozhlasové hry *Zubařovo pokušení* a *Velice tiché Ave*, televizní hra *Pán plamínků* (získala cenu Toma Stopparda), drama *Zvěstování aneb Bedřichu, jsi anděl*. Pro bytové divadlo Vlasty Chramostové napsal monodrama *Modrý anděl*.

Významná byla Uhdeho spolupráce s Divadlem Husa na provázku, hned první premiéra tohoto divadla *Panta rei aneb Dějiny národu českého v kostce* (premiéra 15. března 1968 v režii Z. Pospíšila) vznikla na základě jeho prozaické knihy *Záhadná věž v B.* a rozhlasové hry *Výběřčí*. V sedmdesátých letech, tedy v době Uhdeho zakázanosti, následovaly dramaturgie klasických předloh, např. Páralova *Profesionální žena*, *Balada pro banditu* volně podle Olbrachta Nikoly Šuhaje loupežníka, *Pohádka máje dle V. Mrštíka*. Tyto hry svým jménem pokrýval režisér Pospíšil. V osmdesátých letech potom Provázek uvedl Uhdeho hru *Prodaný a prodaná*, kterou svým jménem zaštitili Petr Oslzlý a Peter Scherhauser.

Po listopadu roku 1989 vstoupil Milan Uhde do veřejného života. V roce 1989 spoluzaložil nakladatelství Atlantis. V roce 1990 se stal ministrem kultury, o dva roky později předsedou Poslanecké sněmovny. Aktivní politiku opustil v roce 1998 a opět je spisovatelem z povolání. V roce 1996 se habilitoval na Divadelní fakultě JAMU, kde jako externí pedagog vedl zejména autorské semináře. Jeho habilitační přednáška měla název *Účtování s modelovou hrou*.

Velkým uměleckým úspěchem Milana Uhdeho se stala jeho hra *Zázrak v černém domě*, kterou v roce 2007 nastudoval v pražském Divadle Na zábradlí režisér Juraj Nvota. Uhde byla za tuto hru nominovaný na Cenu Alfréda Radoka. Nejnovějším tvůrčím činem Milana Uhdeho je jeho původní hra o Leoši Janáčkově *Leoš aneb Tvá nejvěrnější* (na které jako hudebník a hudební poradce spolupracoval Miloš Štědroň), jejíž světovou premiéru uvedlo Divadlo Husa na provázku 11. 11. 2011 v režii Vladimíra Morávka.

Josef Kovalčuk, Jan Šotkovský

uvnitř čísla:

Osmdesátiny
prof. PhDr. Bořivoje Srby, DrSc.

Ocenění pedagogů a studentů
Divadelní fakulty

Erasmus v akademickém
roce 2011/2012

Registr uměleckých výkonů

Spolupráce studentů
s profesionálními herci,
zprávy ze studia Marta a jiné

Festivity, kongresy, konference

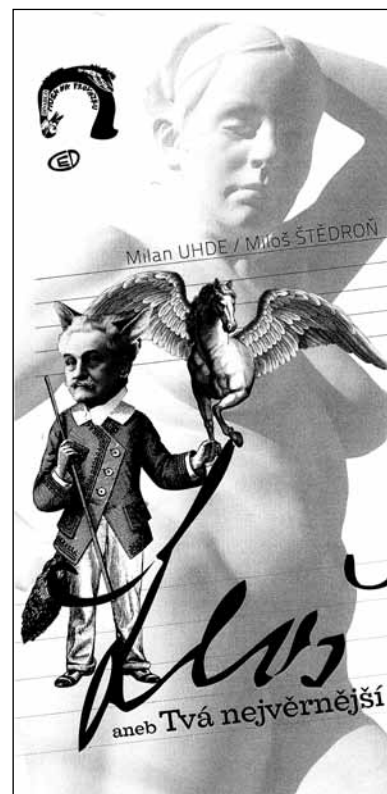
ESF – investice do vzdělání

Workshopy zahraničních
odborníků na Hudební fakultě

Po stopách Rudolfa Firkušného

Konce a začátky studentů DIFA

Stretnutie s Jánom Cikkerom

— Novou hru Milana Uhdeho uvedlo Divadlo Husa na provázku

Osmdesátiny

prof. PhDr. Bořivoje Srby, DrSc.

Profesor Bořivoj Srba patří k osobnostem, které výrazně ovlivnily vývoj českého divadla i divadelní vědy od poloviny 20. století až po naši současnost. Jeho umělecká i vědecká práce je úzce spojena i s jeho činností pedagogickou, na Janáčkově akademii múzických umění působil již v 60. letech a po dvacetileté odluce zapříčiněné politickými důvody se na ni vrátil v roce 1990.

foto: Josef Ruszelák

Bořivoj Srba byl jedním z iniciátorů a dramaturgem programově výrazné a významné epochy v historii brněnského divadla realizované v činohře Státního divadla zejména v průběhu 60. let. B. Srba ji jako hlavní dramaturg formoval v letech 1959–67. Inspiračními zdroji tohoto programu bylo epické divadlo B. Brechta a poetické divadlo E. F. Buriana. B. Srba zde se svými spolupracovníky realizoval program neiluzivního, na společenskou problematiku zaměřeného divadla s osobitým metaforickým způsobem vyjadřování. Nejvýrazněji se tento program uskutečnil v inscenacích dramaturgem Srbou inspirovaných původních her Ludvíka Kundery **Totální kuropění** (1961), **Nežert** (zakázáno před premiérou v roce 1962), **Korzár** (1963), **Zvědavost** (1966), dále v českých premiérách (případně ve významných inscenacích) her Bertolta Brechta **Zadržitelný vzestup Artura Uie** (1959), **Kavkazský křídový kruh** (1961), **Kulatolebí a špičatolebí** (1963), **Matka Kuráž** (1964), nebo v českých premiérách (případně významných inscenacích) her moderní světové dramatiky, např. Dürrenmattových her **Herkules a Augiášův chlév** (1964), **Romulus Veliký** (1965), **Návštěva staré dámy** (1966), Sartrovy hry **Ďábel a Pánbůh** (1964), **Weissova Pronásledování a zavraždění Jeana Paula Marata** (1965) nebo Artaudových **Cenci** (1967). Nejvýraznějším Srbovým dramaturgickým úspěchem bylo pak uvedení pašijové hry **Komedie o umučení a slavném vzkříšení Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista** (1965) v režii Evžena Sokolovského, inscenace, která patřila k nejvýznamnějším počinům českého divadla 60. let.

V roce 1968 společně se svými žáky režie na JAMU Peterem Scherhauferelem, Evou Tálskou a Zdeňkem Pospíšilem založil **Divadlo Husa na provázku, zformuloval jeho programová východiska i principy nepravidelné dramaturgie**, které jsou až do současnosti určujícími materiály směřování tohoto velmi významného studiového divadla, jež si v následujících desetiletích získalo evropský věhlas a uznání. B. Srba byl také **prvním uměleckým vedoucím tohoto**

souboru, ale v době postupující normalizace předal vedení mladším kolegům a sám ustoupil do pozadí, aby jeho osoba – postižená normalizačním režimem – nebyla překážkou existenci a rozvoji tohoto divadla. Jako významná osobnost v pozadí však – dle svědectví P. Scherhaufera, P. Oslzlého a E. Tálské – nadále konzultoval a ovlivňoval důležitá rozhodnutí i směřování tohoto souboru.

Od konce 50. let se Bořivoj Srba intenzivně věnoval také **vědecké teatrologické práci**, od 60. let jako vědecký pracovník Kabinetu pro studium českého divadla Akademie věd. Tematický záběr jeho vědecké činnosti zahrnoval zkoumání českého divadla od 18. století do současnosti s důrazem na divadelní tvorbu české avantgardy, zejména potom na tvorbu E. F. Buriana, o jehož díle napsal zásadní knižní monografie od knihy **Poetické divadlo E. F. Buriana** (1971) – její distribuce v následujících letech nebyla povolena – přes **Inscezační tvorbu E. F. Buriana 1939–41** (1980) až po **Řečí světla** (2004). Zabýval se však např. i problematikou scénického výtvarnictví od konce 18. století a po celé 19. století nebo problematikou českého divadla za okupace. Podílel se rovněž na zpracovávání **Dějín českého divadla**.

Po listopadu 1989 vybudoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity Ústav divadelní a filmové vědy a vychoval na něm celou generaci žáků, kteří v současnosti významně formují další vývoj české teatrologie (např. Michal Čunderle, Libor Vodička, Barbora Schnelle, Pavel Klein, Andrea Jochmanová, Klára Kovářová, Helena Spurná, Pavla Pešková ad.).

Současně vedl ateliér dramaturgie – Studio D – na Divadelní fakultě JAMU a řada jeho žáků dnes patří mezi významné mladé dramaturgy, režiséry nebo dramatiky. Inicioval zde mj. Salon původní tvorby, který se stal líhní předních mladých dramatiků současnosti (např. David Drozd, Luboš Balák, Roman Sikora, Lubomír Sůva, Marek Horoščák, Pavel Trtílek a další).

V posledním desetiletí vydal B. Srba **zásadní rozsáhlé knižní teatrologické monografie**, které shrnují výsledky jeho celoživotního vědeckého bádání. Jsou to zejména knihy **Umění režie** (K tvůrčí metodě Miloše Hynšta) (1997), **Múzy v exilu** (Kulturní a umělecké aktivity čs. exulantů v Londýně v předvečer a v průběhu druhé světové války 1939–1945) (2003), **Řečí světla** (Princip světelného divadla v inscezační tvorbě Emila Františka Buriana) (2004), **Více než hry** (Dramatická tvorba Ludvíka Kundery) (2006), **V zahradách Thespidových** (K vývojové problematice českého jevištního výtvarnictví XIX. století) (2009), **Vykročila husa a vzala člověka na procházku. Pojd!** (Založení a prvních pět let umělecké tvorby Mahenova neivadla Husa na provázku) (2010). Bořivoj Srba je osobností, která v průběhu uplynulých šedesáti let významným způsobem utvářela i dále formuje jak uměleckou podobu českého divadla, tak také myšlení o divadle. Významnou měrou se zasloužil i o rozvoj a vynikající odbornou úroveň Janáčkovy akademie múzických umění, zejména potom její Divadelní fakulty. Za to mu patří naše poděkování i přání pevného zdraví, včetně neutuchajícího elánu při dokončování dalších knih, které má rozpracované.

Josef Kovalčuk

Učitel, inspirátor, přítel

(Osobní poznámka k osmdesátinám profesora Bořivoje Srby)

Setkání s dobrým učitelem je velkou šancí pro budoucí život. Přivede-li vás však osud do péče učitele, který je nejen erudován, ale sám bez ustání prahne po novém vědění a dovede tu touhu probouzet i ve vás, je uměleckou a své žáky k umění podněcující osobností, snaží se vás lidsky pochopit a je vám přítelem, je tato šance mnohonásobná a nepromarněna se stává výhrou.

Setkání s Bořivojem Srbou bylo pro mne i mé kolegy, zakladatele Husy na provázku, takovou šancí, jež uchope na se stala výhrou životní.

Již sám vstupní fakt, že u tak individuálně vyhraněné a charakterovou rozdílností obdařené trojice, jakou byli Eva Tálská, Zdeněk Pospíšil a Peter Scherhauser, rozpoznal talent a především příbuzné naladění lidské i tvůrčí, tíhnutí k uměleckému experimentu a divadelnímu hledání, byl projevem pedagogické jasnozřivosti i odvahy. A Bořivoj Srba je od počátku studia (samozřejmě ve spolupráci s Evženem Sokolovským) v jejich raném uměleckém neklidu podporoval a dál podněcoval, provokoval a inspiroval. A nakonec je v době otevřených nadějí přivedl v závěru roku sedmašedesátého a v první polovině roku osmašedesátého k založení tvůrčího sdružení Husa na provázku, do jehož čela byl svou přirozenou autoritou zvolen a pro něž formuloval vizionářský program nepravdělné dramaturgie.

I když jsem v době dnes již legendárních březnových dnů roku 1968, kdy v Domě umění probíhala první představení Husy na provázku, byl ještě členem jiného, nového divadelního výraz též hledajícího seskupení – skupiny Quidam, jsou tyto dny pro mne vzácné i proto, že jsem zde poprvé osobně poznal Bořivoje Srbu, dramaturga, kterého jsem obdivoval především za tvůrčí gesto, jímž na scénu Mahenova divadla v jediném roce 1965 přivedl Weissovo Pronásledování a zavraždění Jeana Paula Marata a lidovou Komedii o umučení a slavném vzkříšení Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista, dvě vrcholné inscenace, které i mne – jenž v té době měl podezřívavou distanci od produkcí velkých divadel – zasáhly a poznamenaly mé vidění divadla na celý život.

Bořivoj Srba se od září osmašedesátého roku, kdy doba byla již neradostná – ale mně ten předcházející záblesk svobody dovolil vymanit se z kleští po nařízeném vyučení pokračujícího technického studia a já mohl studovat na brněnské univerzitě divadelní vědu a dějiny umění – stal i pro mne, stejně jako dřív pro mé budoucí kolegy, k nimž bych přidal ještě velkou řadu tehdejších studentů herectví v čele s Jiřím Pechou, Bolkem Polívkou a Mirkem Donutílem, principiálním učitelem. Věřil mi, i když – jak sám rád zdůrazňuje – jsem jej při kreaci Archimimus „donutil“, aby na mne v Martě na začátku představení šlápl a na konci prolezl mým zpoceným rozkrokem. Posléze vedle přednášek na univerzitě mne přizval i do svých seminářů na oboru režie Janáčkovy akademie múzických umění. A nakonec mne jako náhradu za sebe sama navrhl za dramaturga Husy (v té době již Divadla) na provázku.

Z vlastního rozhodnutí tehdy ustoupil stranou, protože se obával, že zavržení, jímž ho postihl normalizační komunistický režim, může uškodit Divadlu na provázku v jeho cestě za získáním profesionálního statutu. Divadelní vize, kterou vtělil do konceptu Husy na provázku, mu byla cennější než

jeho osobní postavení při její realizaci. Jeho názor a hlas však pro nás všechny – Evu, Zdeňka, Petra, mne i celý soubor – zůstal stejně platný jako za dob studií. A stejně jako tehdy (já o něco později než oni), jsme si pro něj směli chodit k němu domů, do bytu zaplněného (či přeplněného) knihami a studijními materiály. Diskuse, povětšinou koncepční, byly často bouřlivé a téměř vždy myšlenkově vášnivé, ale osobní přijetí vždy přátelsky důvěrné. Když intenzita hlasů stoupala nad přijatelnou míru, paní Srbová s laskavě starostlivým úsměvem otevřela dveře a něco dobrého nám naservírovala.

Měl-li bych vyjmenovat místa, kterým bych ve svém životě dal označení domov, ten malý byt na Zemědělské ulici, i když dnes ve své tehdejší podobě již neexistuje, k nim nesporně patří. Myslím, že i mí kolegové by se mnou souhlasili. Svědčí o tom již jen to, že ve chvíli, kdy jsme se nemohli na něčem domluvit a v našich vztazích hrozila krize, vždy jsme se dokázali shodnout alespoň na tom, že se musíme ohlásit na návštěvu u Srby. A pak jsme u něj trávili dlouhé hodiny, abychom nakonec vždy odcházeli s řešením či alespoň s jeho zárodkem. Naprosto unikátní skutečnost, že divadlo naplněné tak vyhraněnými osobnostmi se brzy po svém vzniku v uměleckých i lidských neshodách nerozpadlo, je i jeho zásluhou. Naučil nás, že divadlo, které děláme, je daleko cennější než naše individuální touhy, zájmy a egoismy.

I když byl normalizačním komunistickým režimem umlčován a jeho dvě hlavní díla z té doby nesměla vstoupit na veřejnost – vlastivědné Dějiny českého divadla České vlastivědy byly „uvězněny“ na Borech u Plzně a Poetické divadlo E. F. Buriana nerozřezáno ukryto ve sklepení JAMU – všim, co dřív udělal, co navzdory nepřízni doby dokázal dál dělat, dynamickou silou vědění a umění, která vyzařovala z jeho osobnosti, se stal legendou i pro naše přátele a generační kolegy z okruhu tvořícího komunitu českých studiových divadel. Bylo proto přirozené, že po listopadu 1989 byl zvolen do čela nově ustavené a tehdy ještě hodně platné Divadelní obce, která byla pod jeho vedením profesním sdružením s vysoce etickým programováním.

Koncepčně byl posléze (jak jistě rád dosvědčí i zakládající děkan Divadelní fakulty JAMU prof. Josef Kovalčuk) i nejdůležitějším mužem při polistopadovém vzniku samostatné Divadelní fakulty JAMU. Vždyť již od roku 1987 se k tomu připravoval, pololegálně se vrátil k pedagogické činnosti a v rámci vznikajícího konceptu Centra experimentálního divadla a za součinnosti Divadla na provázku i HaDivadla založil a provozoval svobodnou alternativní divadelní školu, přednášejícími kvalitně obsazený a frekventantů z celé republiky hojně navštěvovaný Divadelní seminář.

Tak se při společné a k budoucnosti upřené práci náš někdejší učitel a inspirátor stal v průběhu let i naším blízkým kolegou a přítelem... aniž by ovšem pro nás přestal být učitelem a inspirátorem!

Petr Oslzlý

(Varianta tohoto textu byla autorem pronesena v průběhu slavnostního večera dne 22. listopadu 2011 věnovaného Divadlem Husa na provázku, Centrem experimentálního divadla a Divadelní fakultou JAMU prof. PhDr. Bořivoji Srbovi, DrSc., k jeho 80. narozeninám.)

Jako každý rok i v tomto akademickém roce studenti JAMU realizují mobility v rámci programu Erasmus. Destinace, do kterých míří, jsou obdobné jako v minulých letech – naše škola již dlouhodobě spolupracuje s konkrétními zahraničními institucemi, se kterými má uzavřenu bilaterální dohodu. Samozřejmě, že se dle potřeby počet spolupracujících škol i nadále rozšiřuje.

Z realizovaných mobilit tvoří převážnou část studijní pobyty, menší díl pracovní stáže, které si studenti zajišťují sami v tom smyslu, že si najdou a zkontaktují instituci v zahraničí, kde chtějí stáž realizovat. Účastníky pracovních stáží jsou zpravidla studenti divadelního či hudebního manažerství nebo režie.

Studenti, kteří studijní pobyt realizují a posléze vyplňují informace do on-line databáze závěrečných prací, většinou hodnotí svoji zkušenost kladně a jako přínos pro jejich budoucí profesní uplatnění.

Problémy v oblasti realizace mobilit často nastávají tehdy, mají-li studenti zájem si své stáže prodloužovat, protože ne vždy je možné poskytnout stipendium na více měsíců. V loňském roce byly finance výrazně kráceny, doufejme ale, že letos na tom budeme lépe. Zatím to vypadá, že ano. Vzhledem k tomu, že chceme zvyšovat kvalifikaci našich absolventů a zároveň plnit předem naplánované objemy, snažíme se vyjít vstříc studentům, kteří mají prodlouženou stáž od svých pedagogů schválenou. Plnění předem naplánovaných mobilit je totiž důležité pro příští dotaci z Evropské unie na program Erasmus a současně také pro financování školy vůbec – objem zahraničních mobilit se stal jedním z ukazatelů, na jehož základě jsou vysoké školy financovány.

Barbara Dostálová

Přehled studentských mobilit podle zemí

Země	Hostitelská instituce	Počet studentů	Vysílající fakulta JAMU
Dánsko	The Royal Academy of Music	1	HF
Finsko	Aalto University	1	DIFA
Finsko	Mikkeli University of Applied Sciences	1	DIFA
Finsko	Sibelius Academy	2	HF
Finsko	Theatre Academy Helsinki	1	DIFA
Francie	Conservatoire de Strasbourg	2	HF
Francie	Pôle Supérieure d'Enseignement Artistique	1	HF
Lotyšsko	Latvian Academy of Culture	2	DIFA
Německo	Hochschule für Musik und Theater Leipzig	1	HF
Německo	Staatliche Hochschule für Musik Trossingen	1	HF
Německo	Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Stuttgart	2	HF
Nizozemsko	University of the Arts, the Hague	1	HF
Norsko	Oslo University College	1	DIFA
Norsko	University of Stavanger	1	HF
Polsko	Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie	1	DIFA
Portugalsko	Instituto Politecnico de Lisboa	1	DIFA
Rakousko	Universität Mozarteum Salzburg	1	DIFA
Slovensko	Vysoká škola múzických umení v Bratislave	1	HF
Španělsko	Escuela Superior de Arte Dramático	1	DIFA
Španělsko	Universidad de Granada	2	DIFA
Švýcarsko	Bern University of the Arts	1	HF
Švýcarsko	Hochschule Luzern	2	HF
Velká Británie	Trinity Laban	2	HF
Velká Británie	University of Winchester	1	DIFA
Velká Británie	University of Leeds	2	HF
Velká Británie	University of Surrey	1	HF
Velká Británie	University of Wales, Newport	1	DIFA

Ocenění pedagogů a studentů DIFA JAMU

...příští vlna/next wave... vyslovila Pocty 2011

1. Živoucí poklad: Arnoštu Goldflamovi

dramatikovi, herci a především režiséru a od roku 1978 spolu s dramaturgem Josefem Kovalčukem duchovnímu otci přerodu nezávislé prostějovské divadelní skupiny HaDivadlo v přední scénu studiového – dnes bychom řekli alternativního – divadla v tehdejší Československu za celoživotní přínos v oblasti alternativního divadla, zejména za režijní a autorský přínos v HaDivadle v letech 1970–1992.

2. V kategorii Publikační čin roku: Bořivoji Srbovi

za uspořádání knihy Vykročila husa a vzala člověka na procházku: Pojd! věnované založení a prvním pěti – neprofesionálním – letům brněnského Divadla Husa na provázku. Impozantních 660 stran komentovaných unikátních dokumentů je podstatným příspěvkem k poznání geneze českého alternativního a studivého divadla přelomu 60. a 70. let minulého století.

3. V kategorii Objev roku: divadlu D'EPOG

za vytváření výrazně experimentálních autorských projektů. Volné sdružení mladých tvůrců – čerstvých absolventů a studentů brněnské JAMU – za pouhé dva roky existence

vytvořilo již pět inscenací, pohybujících se na hranici činoherního a fyzického divadla. V jejich tvorbě vyniká především monodramatický diptych Žena subjekt / Žena objekt, který novátorským způsobem využívá různých režijních, dramaturgických i hereckých postupů, a velkoprostorový projekt Di_sein, hledající nové výrazové možnosti performerů.

Čestné uznání pro absolventský film Teplé škvarky na Mezinárodním festivalu studentských filmů OSTRAVA PICTURE

Absolventský film s názvem Teplé škvarky v režii studentky Ateliéru audiovizuální tvorba a divadlo Anny Štětinové získal na festivalu Ostrava Picture Čestné uznání v kategorii Autorský film.

Film Teplé škvarky vznikl na motivy stejnojmenného deníku Mariana Pally. Premiéra před naplněným hledištěm proběhla 8. června 2011 v HaDivadle. Teplé škvarky, padesátiminutový film o Brně, z Brna a nejen pro Brňáky je unikátní tím, že popisuje reálná místa a osoby a díky tomu tak na svět přišlo jedinečné svědectví o brněnské kulturní komunitě. Na projektu se podíleli společně se studenty DIFA JAMU také profesionálové. V hlavních rolích se představili Martin Siničák a Erika Stárková z HaDivadla (foto na str. 5).

Kristýna Vávrová

ERASMUS

výukový pobyt ve španělské Murcii

Ve dnech 23.–30. 10. 2011 jsem se zúčastnila výměnného výukového pobytu realizovaného v rámci programu ERASMUS na umělecké škole ESAD (*Escuela Superior de Arte Dramático*) v Murcii, ve Španělsku. ESAD je partnerskou školou DIFA JAMU od akademického roku 2010/2011 a mezi oběma školami bylo již realizováno několik mobilit.

Na JAMU vyučuji dějiny scénografie v ateliéru scénografie. Zásadní osobností české, ale i světové scénografie, je Josef Svoboda, kterému se také věnuji v rámci svého doktorského studia. Můj výukový program v Murcii byl postaven právě na osobnosti tohoto scénografa. Prezentace jeho tvorby představovala jádro mého výkladu, dále jsem se věnovala specifikům českého divadla a scénografie, jejím významným představitelům, kteří dílu J. Svobody předcházeli (V. Hofman, F. Tröster), stejně jako scénografům, kteří jej následovali s důrazem na umělce současné. Kurz jsem zahájila projekcí nového dokumentárního filmu o Josefu Svobodovi, na kterém jsem se podílela jako spoluautorka scénáře. Po diskusi o filmu následovaly hodiny věnované výkladu samotnému, který byl doprovázen bohatou obrazovou dokumentací (fotografie z inscenací, návrhy). Jednalo se tedy o teoretickou výuku, v jejím průběhu jsme však o probíraných tématech se studenty hojně diskutovali.

Vzhledem k tomu, že škola v Murcii je malá a nemá samostatnou katedru scénografie, ale výuka scénografie probíhá formou dvouletého kurzu v rámci studia režie, byla moje prezentace určena především studentům režie, zúčastnilo se jí ovšem i několik studentů herectví a tance. Na úvodní projekci, v rámci které jsem představila sebe, JAMU i katedru scénografie JAMU, její pedagogy a činnost, bylo studentů přítomno relativně velké množství (odhadem přes 30). O mé přítomnosti byli všichni studenti školy informováni nejen emailem, ale i prostřednictvím plazmové informační obrazovky ve vstupní hale školy. Výuky se účastnilo také několik pedagogů.

Poněkud překvapivým pro mě bylo zjištění, že jazykové znalosti studentů nejsou na takové úrovni, aby mohla výuka probíhat v angličtině. Můj výklad tak tlumočil pedagog režie

— Erika Stárková a Martin Siničák jako Miriam a Marian, —
foto: Kristýna Vávrová

a scénografie Luisma Soriano. Toto přerušování, nepřesný překlad neprofesionála a nemožný přímý kontakt se studenty činil výklad v určitém ohledu obtížnější. Tuto nevýhodu však bohatě vyvážil velký zájem studentů (i přítomných pedagogů) o diskutovanou problematiku. Josef Svoboda je v cizině všeobecně znám a Španělsko v tomto ohledu není výjimkou (naopak, poslední velká výstava J. S. proběhla právě v Madridu, 2008/2009), studenti tedy jeho jméno coby pojem znali, avšak chyběla jim konkrétnější znalost jeho tvorby a také širších souvislostí (politických, historických, kulturních). To vše jsme tedy v průběhu hodin probírali, přičemž studenti si to, jak bylo patrné z jejich dotazů, neustále vztahovali zpětně na vlastní tvorbu a problémy, se kterými se setkávají. Ačkoli jsou tedy aspiranty režie, znalost oblasti scénografie je pro ně samozřejmě nutností, navíc problémy, kterých jsme se dotýkali, jsou i obecnějšího charakteru.

Bylo mi řečeno, že v důsledku dlouholeté diktatury je španělská kultura stále jaksi pozadu a teprve zvolna nabírá dech (a zároveň je hned přiroušena ekonomickou krizí). Z tohoto pohledu byl pro ně naprosto ohromující fakt, že se v ČR v rámci uměleckého vzdělávání vyučují také dějiny umění, divadla a konkrétně scénografie, a že existují odborníci, kteří se takto specifickým problémům věnují. Velmi si cenili možnosti něco takového vyslechnout a tento typ výuky si vyzkoušet. Přítomnost zahraničního pedagoga pro ně prý byla významná také v tom, že si studenti (i pedagogové) uvědomili, jak je důležité se více věnovat studiu jazyků. Navíc několik studentů za mnou po výuce přišlo s tím, že na základě mého kurzu zvažují studijní pobyt, nebo alespoň kratší studijní cestu, v ČR.

Já sama jsem si tedy vyzkoušela přednášet s tlumočením, a zjistila, které aspekty nebo detaily ve výkladu o českém divadle je třeba nečeskému posluchači přiblížit. Dále jsem se seznámila s fungováním školy, navštívila dvě místní historické divadelní budovy i nedaleký antický amfiteátr (což mohu využít při své výuce dějin scénografie) a zúčastnila se školního představení studentů. V rámci této cesty jsem také podnikla krátkou exkurzi do Granady. Celkově jsem si zpětně uvědomila, na jak vysoké úrovni naše umělecké školství i myšlení o divadle při všech problémech je. Tuto cestu hodnotím jako vysoce přínosnou.

Barbora Příhodová

Soutěž Erasmus Label

Dům zahraničních služeb/Národní agentura pro evropské vzdělávací programy ve spolupráci s Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy vyhlásily třetí ročník soutěže Erasmus Label za akademický rok 2010/2011. JAMU se této soutěže za daný akademický rok zúčastnila. Výsledky soutěže byly vyhlášeny na monitorovacím semináři pro koordinátory programu Erasmus 29. listopadu 2011. JAMU získala čestné uznání za účast v soutěži.

Barbora Dostálová

Spolupráce studentů s profesionálními herci

Projekt Fondu rozvoje vysokých škol

Výuka dramaturgů a režisérů se na Divadelní fakultě realizuje v těsném sepeřtí s ateliéry činoherního i muzikálového herectví. V jisté fázi studia se studenti dramaturgie a režie setkávají se studenty herectví a připravují spolu inscenační projekty – od malých a komorních (např. monodramata), přes složitější (dialogy, komponované scény atp.) až po mnohdy bohatě propracované a strukturované bakalářské či magisterské projekty-inscenace, které se uvádějí v Martě a které mají parametry profesionálního divadla. Spolupráce studentů se studenty má své přednosti – v ideálním případě umožňuje vytvářet generační výpověď, kde v silné umělecké výpovědi souzní dramaturgický výklad, režijní koncepce i autenticita hereckých výkonů.

Existují ovšem i jiné modely výuky dramaturgů a režisérů. Např. jedna z berlínských vysokých divadelních škol (Hochschule für Schauspielkunst „Ernst Busch“ Berlin) vychovává své studenty režie tak, že jim během studia umožňuje pravidelnou spolupráci s profesionálními herci. Studenti pracují ve škole nikoliv se svými vrstevníky, ale s hereckými partnery, kteří jim mohou nabídnout řadu poznatků ze své dosavadní zkušenosti, dokáží pohotověji reagovat na režisérova přání a pokyny a mohou tak poněkud urychlit celý proces zkoušení. Práce bývá intenzivnější, produktivnější. Spolupráci s profesionálními herci se potlačuje možné nebezpečí „násobení vzájemných nedostatků“, k němuž může u studentských projektů dojít; na základě své dosud malé zkušenosti si studenti nedokáží vzájemně poradit s obtížemi,

kteří se vynoří při každé umělecké práci. Z bezradnosti pak vznikají všelijak deformované umělecké artefakty.

České vysoké umělecké školy nemají na spolupráci s profesionálními herci finance. Proto jsme se pokusili v ateliéru dramaturgie a režie otevřít studentům obou oborů zkušenost spolupráce s profesionály alespoň jednorázově. V roce 2009 a 2011 jsme v rámci Fondu rozvoje vysokých škol získali grant právě na takovou spolupráci.

Na základě letošního grantu vznikly dvě inscenace. Je to jednak dnes už klasický text z oblasti absurdního divadla (Beckettův *Konec hry*), jednak hra současného rakouského autora Felixe Mitterera (*Pardál*). V září, jako prolog k výuce letošního zimního semestru, zkoušeli tyto hry studenti dramaturgie a režie 3. roč. Juraj Augustín a Jan Krupa (*Konec hry*) a Lukáš Kopecký a Kateřina Menclerová (*Pardál*). V prvním případě s nimi spolupracovali herci Michal Bumbálek, Lubomír Stárek, Marie Durnová a Ladislav Kolář, ve druhé inscenaci hráli Ludmila Slancová, Vladimír Hauser a Petr Jeništa. Výsledkem jsou dvě pozoruhodné inscenace, které měly počátkem října premiéru v Martě a které se v Martě také ještě několikrát zahrají.

Průběh zkoušení přinesl oběma stranám nové zážitky a zkušenosti. Pro studenty byla taková spolupráce velmi přínosná: nutila je hledat jiné způsoby komunikace, než jak běžně komunikují se svými hereckými vrstevníky při práci na ostatních projektech. Platí to ovšem také opačně – i setkání herců-profesionálů se studenty a jejich viděním bylo pro ně podnětné. Znamenalo prudkou změnu prostředí

a podmínek pro práci, mnohdy nutnost vrátit se do studentských let, do prostředí, kde není nápověda, ale kde je o to silnější touha a vůle dobrat se působivého divadelního tvaru.

Možnost získat takovou zkušenost je pro naše studenty nesporně důležitá. Z takové spolupráce nelze v našich podmínkách učinit standard, ale občasné obohacení v tomto směru má určitě svůj smysl.

Václav Cejpek

— Lubomír Stárek a Michal Bumbálek v inscenaci *Konec hry*, foto: Iveta Ryšavá

— Ludmila Slancová a Vladimír Hauser v inscenaci *Pardál*, foto: Jakub Jíra

Monodramata

Cože to je? Kdepak se vzala a k čemu jsou? Mono je od slova jeden a drama snad není třeba vysvětlovat. A odkud se vzala jako samostatný blok výuky v hereckých ateliérech? Prý z hlavy pana profesora Josefa Kovalčuka. Z tohoto nápadu se však začíná stávat tradice, letošní ročník je již čtvrtým.

No a k čemu že jsou? Aby si herec či herečka vyzkoušeli být chvíli sami sebou a se sebou na jevišti. Rozhodně to nemají jednoduché, protože nejenže si sami musí najít tým, který o ně bude pečovat, ale také se musí spoléhat jen a jen sami na sebe. Na jednotlivce upínají zraky všech po celou dobu výstupu a každá drobnost je viditelná. Také si možná řeknete: najít si tým, to nic není. Je třeba kostým, pár rekvizit, režisér

a basta. Ale kdepak! Bez vlastního režiséra by to nešlo, ale musím zmínit, že do týmu patří obvykle také dramaturg, někdy scénograf, často technolog až dva a vždycky manažer-produkční. To už máme docela velký houf lidí nehledě na to, že v některých případech je třeba využít schopností muzikantů a skladatele, nepočítaje do týmu i údržbu a všechny, co vydávají povolení, radí, přikazují či zakazují.

Ale pojďme se teď na ně podívat trochu blíže z mého pohledu koordinátorky monodramat. Člověk je ve druhém ročníku divadelního manažerství a říká si: chtělo by to něco pořádného! A je to tu. Nabídka koordinovat monodramata. Celých 12 prosím! Náhdera! To je něco pro mě!

No, to tedy bylo... explikační porada 10. 10. 2011, v místnosti se nás sešlo mnoho, někteří se znali, jiní ne, někteří věděli, co budou tvořit, jiní ne. Prozatím byly sestaveny jen základní týmy – tedy spíš trojlístky: herec, režisér a dramaturg. A co dál? Nechci tu zabíhat do záležitostí, které mrzí snad všechny studenty a pedagogy, kterých se to týká, ale je to nutnost. Přišli jsme o Kabinet múz. Přišli jsme o něj, protože jsme měli mít nové Divadlo na Orli. Ale nemáme teď ani jedno. Tak. Ale co máme, je potíž s prostorem. 12 monodramat, to dělá 12 místností. Což také nemáme. Takže se budeme muset uskrovnit, rozdělit se o učebny a obrnit se proti nešťastným obličejům režisérů a chudáků herců, kteří by už chtěli tvořit a takovéhle záležitosti je jen zdržují a znechucují. Hm. Když se to takhle řeklo, nezdálo se mi to jako problém, dokud... jsme nezjistili jisté okolnosti. Ostatní také pracují na nějakých projektech a také potřebují využívat prostory školy a navíc si o ně řekli dřív! No a tak jsme se začali přetahovat, domlouvat a prosit, dělat kompromisy a ústupky, jedni posílali ty druhé zkoušet div na komín a někdy jsme si navzájem vjeli do vlasů... Tedy hlavně s manažerkami. Někomu by se mohlo zdát, že takové

manažerky jsou jen věšáky na rekvizity, ale pro mne coby koordinátorku jsou to styční důstojníci, mé pravé ruce, moje oči a uši a moji svěřenci, nemluvě o tom, že jsou to mé kolegyně. A pro své týmy jsou to ty, které všechno zařídí a jsou u toho milé, krásné, ačkoli zároveň i umění naprosto rušící elementy z pohledu zbytku uměleckého týmu, protože v podstatě jen stále něco někomu rozmlouvají a nutí je třeba k papírování. No a tyto patronky nebo andělé strážní či jak je mám nazvat – prostě ty, co se snaží dát to celé do kupy, s obrovskou vehemencí bojovaly za své týmy s urputností lvic. Což přimělo hlavně mne, která jsem na celou věc zírала jako z višně spadlá, rozhýbat kohokoli, kdo nám mohl pomoci. A hurá, povedlo se. Dostali jsme maximální podporu pana tajemníka, který kvůli velkému zájmu o zkoušení otevřel školu nejen o jednom, ale dokonce o dvou svátcích, s čímž jsou spojeny zvýšené náklady na provoz školy. Povolil nám výjimečně využít nestandardních prostor a přivřel oko i u monodramatu, které se odehrává na bočním schodišti prakticky vedle jeho kanceláře a odebírá mu klid na práci. Dostali jsme také finance, které ani nebyly plně vyčerpány – tady musím pochválit všechny za to, že splnili původní ideu – z ničeho udělat něco. A to dokonce něco výtečného. No a dál už všichni jen pilně a poctivě zkoušeli a zkoušeli, aby to za něco stálo. Objevily se sem tam nějaké mráčky, za které člověk dostane za ucho, jako například údajně ohořelý strop, celé hejno vzducholodí, rozbitá žaluzie a také zmizelá

židle samochodky... ale bez toho by to prostě nešlo.

Abych nebyla nevděčná a nespravedlivá, kromě pana tajemníka MgA. Ondřeje Vodičky nás podpořili a pomohli i pedagogové, kteří o monodramatech slyšeli i neslyšeli, aktivně se podíleli i nikoli, také pan děkan doc. MgA. Zbyněk Srba, Ph.D., jeho kancelář, naši přímí kolegové i studenti jiných oborů a nakonec i studenti programu Erasmus. Tady je tedy prostor pro velký dík všem.

A nyní přichází otázka – co je výsledkem a k čemu tohle všechno bylo? Myslím, že každý z nás měl tu šanci naučit se víc ve svém oboru, také o sobě a o těch okolo sebe. Herci, kteří jsou nyní ve 3. ročníku v ateliéru prof. MgA. Niky Brettschneiderové, budou mít nejspíš vzpomínku na to, jak byli „nazí“ před zraky desítek diváků. Vše se totiž dokumentovalo fotoaparátů i kamerami – studenty ATD a také scénografie. Ale určitě to bylo zvláštní i pro dramaturgy z ateliérů prof. PhDr. Václava Cejčka, doc. Mgr. Jana Gogoly a prof. Mgr. Petra Oslzlého, pro režiséry z ateliérů doc. MgA. Zbyňka Srby, Ph.D., doc. MgA. Ivo Krobota. Nezapomeňme také na scénografy z ateliérů prof. Mgr. Jána Zavarského a Mgr. Jana Štěpánka a manažerky a technology z ateliéru divadelního manažerství a jevištní technologie doc. Mgr. Jana Kolegara.

A jaký to mělo přínos pro koordinátora? Už se umím lépe schovávat v horách papírů a dokumentů, které, jak doufám, budu moci předat svému nástupci a monodramata se stanou opravdovou tradicí.

Markéta Zástěřová

— Tomáš Červínek v monodramatu *Lžičky lží*

— Kristýna Šebíková v monodramatu *Lidský hlas*

— Miroslav Sýkora v monodramatu *Panna nebo orel... Lorenzaccio?*, foto: Iveta Ryšavá

Představení Harolda Pintera In Other Rooms ve studiu Marta

Ve čtvrtek 10. října zahájilo Divadelní studio Marta nový akademický rok inscenací tvořenou sedmi méně známými hrami od britského dramatika, básníka, herce a držitele Nobelovy ceny za literaturu z roku 2005 Harolda Pintera. Pod tímto jménem si posluchači Divadelní fakulty (kteří poctivě navštěvují přednášky Dějin světového divadla...) vybaví především autora her *Narozeniny* nebo *Správce*. Hry různého, mnohdy až skoro neslučitelného, charakteru. Prostředí výslechů, vězení, večírků, londýnských ulic a domácností. To vše mohli diváci shlédnout, vydrželi-li až do konce a neodradil-li je fakt, že představení bylo odehráno v anglickém jazyce, herci z různých britských divadel. Zkušený lingvista měl tak možnost poslechnout si plejádu přízvuků z celé Anglie.

Inscenace pod taktovkou režiséra Roberta Gordona do Česka přijela jako součást významného mezinárodního tour po patnácti velkých evropských městech. Vyvrcholení

projektu bude v Londýně na festivalu *Brits off Broadway* v roce 2012.

Ohlasy byly různé. Jeden by řekl, že díky festivalu *SETKÁNÍ/ENCOUNTER* si už „Jamáci“ na zahraniční divadlo zvykli. Podle poloprázdného hlediště po pauze to tak ale bohužel nevypadalo...

Ať už ale byly názory na inscenaci jakékoli, v každém nepochyby něco zanechala a každý si v ní snad to „své“ našel...

HRY: *Party time* (Čas na večírek), *The Examination* (Výslech), *Press Conference* (Tisková konference), *Mountain Language* (Jazyk hor), *Night* (Noc), *Victoria Station*, *A New World Order* (Nový řád světa)

P. S. Britští kolegové byli ze Studia Marta nadšeni a tímto se dodatečně omlouvají studentům 4. ročníku, že jim obsadili šatnu.

Petra Šigutová

Zprávy ze studia Marta

Sezóna 2011/2012 je již v plném proudu. Odstartovala premiérou 4. absolventského ročníku činoherního herectví inscenace *Povodeň* Güntera Grasse v režii doc. Mgr. Aleše Bergmana, Ph.D., 12. září.

Následoval projekt FRVŠ – Spolupráce studentů 3. ročníku režie s profesionálními herci, který přinesl dvě premiéry – Beckettovo absurdní drama *Konec hry* v režii Juraje Augustína a Mittererova *Pardála* pod režijní taktovkou Lukáše Kopeckého.

Druhou premiéru absolventského ročníku režíroval doc. Ivo Krobot a zavedl diváky do drsného Irska hrou *Martina McDonagha Mrzák inishmaanský* 23. října.

V listopadu byl uveden scénický koncert 3. ročníku Ateliéru muzikálového herectví pod vedením doc. Jany Janěkové, která se ujala i režie. Jde o scénování písní Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra s názvem *Líbej mě, líbej... aneb Sen o kostkované košili Jiřího Šlitra*.

Měsíc prosinec by měl přinést poslední premiéru letošního roku, činohru *Princ Homburský* v režii studenta režie Ivana Buraje.

Veškeré podrobnější informace včetně programu jsou k nalezení na webových stránkách studia Marta www.studiomarta.cz, které byly v průběhu podzimu aktualizovány a jsou průběžně doplňovány o další informace. Byla vytvořena stránka studia Marta i na sociální síti Facebook, kde jsou taktéž vyvěšovány aktuální informace o dění ve studiu.

Markéta Švecová

— Studenti 4. roč. činoherního herectví v inscenaci *Mrzák inishmaanský*

— Studenti 3. roč. muzikálového herectví v písňovém koncertu *Líbej mě, líbej...*, foto: Pavel Nesvadba

Z produkce Edičního střediska JAMU

XI. Mezinárodní setkání kontrabasistů

Za dobu svého konání získalo Mezinárodní setkání kontrabasistů vynikající pověst nejen u nás, ale také v zahraničí. V uplynulých ročnících navštívilo Brno okolo 700 kontrabasistů ze čtyřiceti zemí. Ve dnech 18.–24. září 2011 se na HF JAMU uskutečnil už jeho jedenáctý ročník. V letošním roce se ho zúčastnilo celkem 70 kontrabasistů z patnácti zemí, dokonce i ze vzdálené a pro nás exotické Guatemaly. Setkání proběhlo formou mistrovských kurzů, koncertů, vystoupení kontrabasového orchestru a interpretační soutěže. Kurzy proběhly pod vedením devatenácti našich a zahraničních lektorů, kteří současně zasedli v porotě interpretační soutěže. Ta proběhla ve dvou kategoriích, v mladší zvítězil David Desimpelaere z Belgie, na druhém místě se umístil Seyithan Karabacak z Turecka a třetí cenu získala Klaudia Baca z Polska. Ve starší kategorii zaznamenali vynikající úspěch naši studenti: první cenu získal Piotr Zimnik a třetí cenu Petr Vašínska, oba posluchači druhého ročníku bakalářského studia. Na druhém místě se umístil Balázs Orbán z Maďarska a čestné uznání

získal Dainius Rudvalis z Litvy. Jedním z vrcholů byl open air koncert kontrabasového orchestru složeného z účastníků setkání před budovou Hudební fakulty. Všichni zúčastnění vyjádřili přesvědčení, že i za současné, zejména pro kulturu nepříznivé ekonomické situace, bude setkání kontrabasistů pokračovat i v dalších letech.

Miloslav Jelínek

— Open Air koncert před budovou HF JAMU, foto: Libuše Holišová

Zemřel brněnský skladatel a muzikolog Zdeněk Zouhar

Dne 18. listopadu zemřel prof. PhDr., MgA. et Mgr. Zdeněk Zouhar, dlouholetý profesor kompozice a vedoucí Katedry kompozice a dirigování. Jeho široký záběr umělecké, pedagogické a vědecké činnosti výrazně ovlivnil směřování české hudební kultury a v mnoha aspektech překračuje národní měřítko. O jeho všestranném uměleckém směřování svědčí široké spektrum dosaženého vzdělání, organizační a publicistické činnosti, stejně jako významný skladatelský odkaz, který je orientován ve směru Janáčkovy kompoziční školy.

Základní hudební vzdělání získal u Viléma Blažka na hudební škole Beseda brněnská, poté následovalo studium hudební výchovy na Masarykově univerzitě v Brně – studoval skladbu u Jana Kunce, dirigování pak u Viléma Steinmana a Jana Šoupala. Ve studiu skladby dále pokračoval u Alexandra Moyzese na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě a na Janáčkově akademii múzických umění u Theodora Schaefera. Mezitím rovněž absolvoval studium muzikologie a v roce 1967 promoval v oboru hudební teorie a historie. Jako redaktor vážné hudby působil v Československém rozhlasu Brno, od roku 1962 nejprve externě a později interně vyučoval na JAMU, kde přednášel kompozici a teorii kompozice jako docent, později jako profesor. V letech 1997 až 2005 působil na Akademii múzických umění v Banské Bystrici.

Výchozí inspirací Zouharovy tvorby je dílo L. Janáčka, B. Martinů a moravská lidová hudba. V průběhu 50. a 60. let

tyto podněty syntetizoval do osobitého kompozičního jazyka, pro který je charakteristický intuitivní přístup, modální melodika, pulzující rytmika a koncepce uzavřené hudební kompozice v intencích neoklasicismu a neofolklorismu. Na počátku 70. let Zouhar formuloval zásady tzv. modulové kompozice. Tuto techniku definoval jako kompoziční metodu, která volně pracuje s rytmicko-melodicko-tektonickými vzorci, určenými číselnými proporcemi a odvozenými z charakteru skladby. Tato slohová tendence je patrná obzvláště v jeho obou operách. Rozhlasová opera Proměna vznikla na libreto Karla Tachovského podle Ovidiových Metamorfóz a její zkrácenou verzi vydalo nakladatelství Panton v Praze. Druhou operou je Velká láska také na libreto Karla Tachovského podle frašky Hanse Sachse v překladu Rudolfa Mertlíka. Dalším velkým Zouharovým vokálně-instrumentálním dílem je oratorium Plameny kostnické.

Zdeněk Zouhar se intenzivně měrou věnoval rovněž rekonstrukcím skladeb. V roce 1994 dokončil Symfonii Pavla Haase a roku 1996 rekonstruoval Žarošickou mši pastýřskou.

Hlavním tématem jeho hudebně teoretické práce je však dílo Bohuslava Martinů. Byl iniciátorem a editorem první české knihy o skladateli, autorem monografie o jeho sborovém díle a v roce 2008 vydal společně se synem Víttem komentované česko-anglické kritické vydání korespondence, kterou mu zaslal Bohuslav Martinů v posledních deseti letech svého života. Byl rovněž iniciátorem kompletního kritického vydání děl skladatele stejně jako jedním ze zakladatelů a vůdčích osobností Společnosti Bohuslava Martinů.

Odchodem profesora Zdeňka Zouhara ztrácí česká kultura dalšího významného reprezentanta poválečné generace tvůrců a pedagogů, která formovala tzv. brněnskou kompoziční školu. Janáčkovu akademii múzických umění v Brně ztrácí v jeho osobě svého stěžejního absolventa, pedagoga a vědce.

Vít Spilka, foto Lucie Berná

Evropský pohled na doktorské programy na uměleckých školách

Doktorský studijní program na uměleckých vysokých školách byl tématem konference, kterou na počátku listopadu v Helsinkách uspořádala organizace ELIA (The European League of Institutes of the Arts), jejímž členem je také JAMU. Neměla žádný konkrétní cíl, jehož by chtěla dosáhnout, jako třeba nějakého sjednocení či sblížení těchto programů, ale snažila se v co největší šíři představit jejich různé současné podoby v jednotlivých zemích (nejen evropských) a umožnit účastníkům podělit se o zkušenosti a poznatky. Může se to jevit jako nízká ambice a snad i jako ztráta času, nicméně opak je pravdou. Dva dny strávené v posluchárně Finské akademie umění (Kuvataideakatemia) mi poskytly řadu podnětů, díky kterým mohu na doktorské studium na JAMU pohlížet z odstupu a uvažovat o něm v mnohem širším kontextu. Říká se tomu „rozšíření obzoru“ a je to užitečná věc, neboť umožňuje dosavadní samozřejmosti vidět nesamozřejmě.

Jaký je tedy současný stav doktorských studií na vysokých uměleckých školách? Jedním slovem: rozmanitý. Jednak se stále vedou debaty o tom, zda vůbec mají právo na existenci. Zastánci záporné odpovědi na tuto otázku však na konferenci přítomni nebyli, takže jejich argumenty sdělit nemohu. Převládá názor, že existovat mohou a debaty se vedly ohledně toho, v jaké podobě. Zda má být jejich výstupem teoretická práce nebo spíše praktická tvorba doktoranda. Shoda panovala v obecném chápání smyslu doktorského programu jako vyvrcholení studia na vysoké škole a jako příležitosti pro studenta věnovat se dalšímu rozvíjení svých schopností a dalšímu vzdělávání se ve specifické oblasti jeho zájmu. Konkrétní naplňování této představy se liší v jednotlivých zemích a institucích a potýká se s řadou problémů. Opakovaně zmiňovaným faktem bylo, že hodnota titulu Ph.D. je v profesionálním prostředí velmi nízká, v podstatě

žádána – k tomu, aby tvůrce mohl dělat svou práci, jej nepotřebuje, a pokud jej naopak někdo má, tak s ním rozhodně nevlastní také „patent“ na kvalitní tvorbu. Za plnohodnotné vysokoškolské vzdělání je obecně přijímáno ukončení magisterského stupně a faktický smysl má zisk doktorského titulu jen pro ty studenty, kteří chtějí dále pokračovat v akademické kariéře. V některých zemích nelze doktorský titul v oboru umění vůbec získat a jinde to sice legálně lze, ale největší odpor vůči jeho zavádění vychází kupodivu přímo z řad akademických pracovníků, obvykle starších, kteří nechápou smysl této „novoty“, bez které se oni obešli. Český (a slovenský) Registr uměleckých výkonů (RUV) vzbudil nemalý zájem, mimo jiné i proto, že například v Norsku nedávno dospěli k závěru, že existence takového univerzálního systému hodnocení uměleckých výtvorů je nemožná a odporující podstatě umělecké tvorby.

Ve výhledu do budoucna byly připomenuty konkrétní cíle a projekty, které už jsou rozpracovány a budou dokončeny a dále rozvíjeny. Jednak z iniciativy ELIA vznikající databáze doktorských programů na uměleckých školách, která by měla obsahovat detailní přehled o podobě a postavení doktorských programů v jednotlivých zemích. Díky tomu by mohl být k dispozici ucelený, obsažný a inspirativní „katalog“ jejich současného stavu v Evropě. Z iniciativy umělecké akademie v Nantes vznikne odborný časopis zaměřený na výzkum v umění (první číslo by mělo vyjít v příštím roce), který by měl obsáhle informovat o podobě výzkumu na uměleckých školách a měl by také plnit roli zprostředkovatele kontaktů a zpravodaje o aktuálních a připravovaných událostech. Opakovaně byla zmiňována potřeba rozvíjet vzájemné vztahy mezi jednotlivými školami i mezi jednotlivými doktordandy, podněcovat mezinárodní vztahy a interdisciplinární přístup. Konkrétním příkladem takové aktivity jsou letní školy pořádané Helsinskou akademií, na nichž během deseti prázdninových

dnů na jednom z finských ostrovů mezinárodní skupina studentů spolupracuje na vzniku uměleckých děl a účastní se seminářů a diskusí.

Vyplývá z toho nějaké ponaučení či inspirace pro nás? V prvé řadě to, že podobně jako celá konference se i my můžeme tázat po smyslu a účelu doktorského studia a jeho náplni: Propojit je více s praktickou tvorbou? Otevřít více studium zahraničním studentům a více nabádat naše studenty, aby se více zapojovali do mezinárodních projektů? Lákat více ke studiu i umělce, kteří již mají zkušenosti z praxe, ale přitom chtějí bádát v „akademickém“ prostředí? A co bychom jim mohli oproti praxi nabídnout? Může být vůbec umělecká vysoká škola centrem inovace a výzkumu nebo to lze činit pouze v „realitě“? Víme, jaký je doktorský program na JAMU nyní, ale víme také, jaký jej chceme mít za pět či deset let? Podobných otázek helsinská konference položila mnoho – a hledání odpovědí může začít.

Marek Hlavica

— Finská akademie umění
— Kuvataideakatemia

— Posluchárna s probíhající přednáškou,
foto: Marek Hlavica

Konference „Kulturní předpověď“ v Helsinkách

22. ročník Mezinárodního festivalu divadelních škol SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2012 se blíží. Ač vám to nejspíše nepřipadá, přípravy jsou v plném proudu. Organizační tým zaznamenal velký zájem škol z celého světa, a tudíž již shromažďujeme došlé přihlášky a záznamy představení. Mezi nejexotičtější země, které by se rády tento rok festivalu zúčastnily, patří Jihoafrická republika, Čína, Indonésie a New York. Navázali jsme také kontakt se školami z Austrálie, jediného kontinentu, který se dosud nikdy festivalu nezúčastnil. Zájemci o zaslání novinek o festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2012 se mohou obrátit na info@encounter.cz.

Studium divadelního manažera však nespočívá pouze v organizaci školních projektů, ale také v samotném spoluvytváření sítě kulturních manažerů a podílení se na konferencích zabývajících se otázkami kultury. Jednou z nich je také ENCATC konference, každoročně pořádaná Mezinárodní evropskou organizací ENCATC (organizace vytvářející síť kulturních manažerů) ve finských Helsinkách. Tento rok proběhla ve dnech 12.–14. října a byla věnovaná tématu „Kulturní předpověď“. Jako studentská koordinátorka letošního 22. ročníku Mezinárodního festivalu divadelních škol SETKÁNÍ/ENCOUNTER 2012 jsem se za studentskou obec konference zúčastnila i já. Společně s MgA. Blankou Chládkovou, která je členkou rady ENCATC, MgA. Hanou Krejčí, Ph.D., MgA. Lucií Abou a BcA. Alenou Hájkovou jsme reprezentovaly Divadelní fakultu Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. Samotná konference byla rozdělena do „teoretické“, přednáškové části a do části workshopů.

Na Bělehradu!

V termínu 9.–14. listopadu 2011 jsem se společně se studenty DIFA JAMU zúčastnila mezinárodního festivalu FIST07 (*Festival internacionalnog studentskog teatra*) v srbském Bělehradu. Festival byl pořádán studenty katedry produkce z Fakulty dramatických umění Univerzity v Bělehradu. DIFA JAMU se festivalu účastnila již po třetí. V roce 2009 zde byli studenti ateliéru KSFT s představením *The Amnesic Days of the Polar Nights*, na minulém ročníku pak fakultu reprezentovalo představení *Lidumor aneb Má játra jsou beze smyslu* v režii Ivana Buraje.

V letošním roce zastupovalo DIFA JAMU představení *Ofélie (nelkám! já kontem-pluji!)* vytvořeném v akademickém roce 2010/2011 v rámci projektů monodramat, jež režírovala studentka činoherní režie Barbora Herčíková. Roli Ofélie ztvárnila Lucie Končoková, studentka 4. ročníku činoherního herectví, na představení se dále podíleli a festivalu FIST07 se zúčastnili studenti Dagmar Radová (dramaturgie), Anna Solilová (světlo), Michaela Šebestová (produkce) a Grigorij Tolkačev (zvuk). Festivalu se zúčastnily školy z Nizozemí, Dánska, Bulharska, Chorvatska, Bosny a Hercegoviny a domácího Srbska. Součástí festivalu bylo i několik dílen pořádaných však pouze v srbském jazyce.

V čase vymezeném pro práci na workshopech jsme v skupinách vytvořených studenty, pedagogy a pozorovateli z různých koutů světa porovnávali zkušenosti, názory, přání a představy, jakým směrem by se pozice kulturního manažera měla vyvíjet a ocitnout například v horizontu nadcházejících deseti let.

Pro mě první návštěva Helsinek byla velmi zajímavým a příjemným začátkem nového akademického roku. Nejen díky poznání nové kultury, ale také setkání s novými lidmi a především seznámení se s takto významnou akcí mezinárodních rozměrů, která se v roce 2013 bude konat v Brně.

Alexandra Anna Pátková

Těto konference se aktivně účastnila za Hudební fakultu JAMU Lucie Šilerová.

— Delegation z DIFA na konferenci v Helsinkách
zleva: Alena Hájková, Alexandra Anna Pátková,
Lucie Abou, Hana Krejčí, foto: Magdalena Lišková

Ofélie byla diváky velmi vřele přijata a zaznamenala mnoho kladných ohlasů, což přineslo velký úspěch v podobě dvou hlavních cen festivalu (z celkem tří možných), a sice cenu diváka za nejlepší představení a Lucie Končoková získala cenu pro nejlepší herečku.

Petra Riou

— Studentský tvůrčí tým – dole: Lucie Končoková,
Dagmar Radová, Michaela Šebestová, Anna Solilová,
nahore: Grigorij Tolkačev, foto: Petra Riou

Mezinárodní konference doktorských studií divadelních škol na JAMU 2.–3. 12. 2011

Počátkem prosince proběhl na Divadelní fakultě JAMU již pátý ročník Mezinárodní konference doktorských studií divadelních škol. Mezinárodní setkání doktorandů se opakuje pravidelně ve dvouletém intervalu a je platformou pro porovnání různých konceptů studia a výzkumu na poli divadelní praxe. Přínosem konference je především sdílení zkušeností, získání informací a nových kontaktů pro další profesionální rozvoj.

První ročník Mezinárodní konference doktorských studií divadelních škol se konal v roce 2003. Zakládajícími zeměmi tehdy byly Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Velká Británie, Finsko a Švédsko. V tomto roce si účastníci vyslechli příspěvky a postřehy studentů a pedagogů z Ruska, Portugalska, Rumunska, Finska, Švédska, Litvy, Holandska a Slovenska. Českou republiku zastupovali studenti DAMU a JAMU. Oficiálním jazykem konference je angličtina, po oba dny byl pro účastníky zajištěn simultánní překlad.

Konference proběhla ve dnech 2. a 3. prosince 2011 v přednáškovém sále č. 104, v prvním poschodí Divadelní fakulty JAMU v Brně.

Program a další informace týkající se konference najdete na webových stránkách DIFA JAMU, <http://difa.jamu.cz>

Petra Riou, Radka Kunderová

— Účastníci konference doktorských studií, DIFA 2011, foto: Petr Francán

Konference Musica Nova posedmé

Na začátku listopadu se na Hudební fakultu sjeli přední odborníci soudobé kompozice, ať už samotní skladatelé, nebo muzikologové. Letošní, již sedmá, mezinárodní konference Musica Nova měla za ústřední téma „Současné trendy soudobé kompozice“.

Ve čtvrtek 3. 11. 2011 přednesli své příspěvky studenti doktorských programů Hudební fakulty, kteří se ve svých disertačních pracích zabývají soudobou hudbou. Pozvání přijala i doktorandka z pražské HAMU a konferenci navštívila i studentka z pobaltského Lotyšska.

V pátek a v sobotu pak po celý den probíhala konference, tentokrát již za účasti pedagogů a výzkumných pracovníků Hudební fakulty JAMU a zahraničních odborníků. Nejvíce zástupců přijelo ze sousedního Rakouska a Německa, ale přivítali jsme i zástupce z Polska, Slovenska, Portugalska a dokonce až z Ruska.

Za realizační tým mohu říct, že naši hosté byli velmi milí a díky jejich zodpovědnému přístupu celá konference proběhla bez jakýchkoliv problémů. Dle reakcí našich přátel soudím, že jim pobyt v Brně přinesl nové znalosti, nové kolegy z oboru a spoustu inspirace do další práce a projektů.

Sborník příspěvků z letošní konference vyjde v prvních měsících roku 2012.

Témata příspěvků a harmonogram můžete nalézt zde: <http://hf.jamu.cz/mezinarodni-konference-musica-nova/>

Více fotografií naleznete na stránkách Hudební fakulty JAMU na sociální síti FaceBook.

Kamila Pětrašová

— Účastníci konference Musica Nova

— Přednášející Dimitris Andrikopoulos, foto: Alžběta Lupíšková

Mezinárodní hudební festival Setkávání nové hudby Plus

Od 19. 10. 2011 do 15. 12. 2011 probíhal na Hudební fakultě JAMU v Brně již 14. ročník Mezinárodního hudebního festivalu Setkávání nové hudby Plus, který se zabývá současnou akustickou i elektronickou hudbou a dalšími multimediálními projekty. V tuto chvíli již máme za sebou několik vynikajících koncertů. Za všechny uvádíme například koncert německého bicisty, skladatele a výtvarníka Jeffa Beera, experimentální live-electronics vizualizaci Marka Cicilianiho nebo koncert s ozvučením filmů z počátku minulého století

v podání věhlasných polských umělců Marka Choloniewskiho a Krzysztofa Knittela.

V nadcházejících dnech nás ještě čeká například koncert již pravidelného hosta festivalu skupiny MOENS, slovenského souboru VENI ensemble nebo dva klavírní koncerty pro brněnské publikum již dobře známého Jonathana Powella. V závěru se pak můžeme těšit na koncert španělského SMASH ensemble se světoznámou flétnistkou Clarou Novak a celý program uzavře koncert „domáčího“ Středoevropského souboru bicích nástrojů DAMA DAMA.

Jakub Jelínek

Program festivalu na: <http://newmusicplus.jamu.cz/program/>

Konec února prožije Hudební fakulta v rytmu perkusí

Před dvěma lety proběhl na Hudební fakultě první ročník Festivalu bicích nástrojů. V té době jako pilotní ročník a absolventský projekt posluchačky Hudebního manažerství. V únoru 2012 se vrací zpět na půdu Hudební fakulty. Ve zkratce si připomeňme zásadní body minulého ročníku:

Festival proběhl ve dnech 15.–17. 2. 2010. Představily se na něm všechny české konzervatoře, na kterých se vyučují bicí nástroje, dále pak posluchači katedry bicích nástrojů z Hudební fakulty JAMU v Brně a HAMU v Praze. Festivalu se aktivně zúčastnili také laureáti Interpretační soutěže konzervatoří Slovenské republiky. Festival měl formu nesoutěžní přehlídky, kterou si zachovává i do budoucích ročníků.

Ozvláštěním pro všechny přítomné hráče na bicí nástroje byly workshopy zahraničních lektorů – Nebojši Živkoviče (Německo), Bena Totha (USA) a Dano Šoltise za jazzové bicí nástroje (Slovensko).

V průběhu měsíce listopadu 2011 jsme znovu oslovili zástupce konzervatoří a těšíme se, že se opět sejdem v hojném počtu a připravený program bude zajímavý nejen pro perkusionisty, ale i pro širokou veřejnost.

Více o Festivalu bicích nástrojů na: www.festival-bicich-nastroju.cz/; <http://www.facebook.com/group.php?gid=256326162306&ref=ts>

Kamila Pětrašová

Nebojša Jovan Živković a jeho spoluhráč Ben Toth, foto: Helena Tomalová

Mezinárodní soutěž Leoše Janáčka v Brně 14.–22. září 2012

Hudební fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně ve spolupráci s Nadací Leoše Janáčka vypisuje **18. ročník Mezinárodní soutěže Leoše Janáčka v Brně** v oborech **klavír** a **varhany**, pod záštitou ministra kultury ČR MUDr. Jiřího Bessera, hejtmána Jihomoravského kraje JUDr. Michala Haška a primátora statutárního města Brna Bc. Romana Onderky, MBA.

Tříkolová soutěž je určena zájemcům, kteří v den zahájení soutěže **nedosáhnou 35 let**.

Soutěžní vystoupení jsou volně přístupná veřejnosti.

Finanční ceny jsou vyhlášeny pro každý obor zvlášť:

1. cena: 100.000 Kč
2. cena: 70.000 Kč
3. cena: 40.000 Kč

Prezident soutěže:

doc. MgA. Vít Spilka, děkan HF JAMU v Brně

Porota pro obor klavír:

Předsedkyně: Alicja Paleta-Bugaj (Polsko)
Členové: Eleonora Tkach (Ukrajina)
Ida Černecká (Slovensko)
Igor Ardašev (Česká republika)
Jan Jiraský (Česká republika)

Porota pro obor varhany:

Předseda: Jon Laukvik (Norsko/Německo)
Členové: Julian Gembalski (Polsko)
Susan Landale (Francie)
Alena Veselá (Česká republika)
Zdeněk Nováček (Česká republika)

Elektronicky vyplněnou přihlášku je nutno zaslat společně s dalšími povinnými přílohami do **31. 5. 2012**.

Podrobné informace a podmínky soutěže jsou dostupné na: <http://hf.jamu.cz/mezinarodni-soutez-leose-janacka/>
Soutěž se uskutečňuje za finanční podpory:

Statutárního města Brna, Jihomoravského kraje, Ministerstva kultury ČR, Nadace Leoše Janáčka, Nadace Českého hudebního fondu, OSA.

Partneři soutěže: Filharmonie Brno, Festival Janáček Brno 2012.

Kateřina Polášková

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nový projekt ESF OP VK:

Inovace studijních programů

Dramatická a Hudební umění JAMU v oblasti uměleckých výstupů (CZ.1.07/2.2.00/28.0159)

Janáčkově akademii múzických umění v Brně se podařilo získat na podzim tohoto kalendářního roku podporu ve výši 25 mil. Kč na inovaci studijních programů v oblasti uměleckých výstupů. Jedná se o ojedinělý mezifakultní projekt, který nemá v dějinách JAMU obdoby a dotkne se téměř všech studentů, ale i některých pedagogů i nepedagogických zaměstnanců školy.

V čem spočívá ona inovace studijních programů v oblasti uměleckých výstupů? Stručně řečeno, v prohloubení mezioborové a mezifakultní spolupráce. Hlavním cílem je zvýšit prostupnost studijních oborů, které jsou vyučovány na DIFA a HF JAMU. Inovace, které budou prostřednictvím tohoto projektu uskutečněny, se stanou i do budoucna součástí jednotlivých studijních plánů zúčastněných oborů a nadále v nich zůstanou. Po skončení projektu, který bude trvat šest semestrů, realizace uměleckých výstupů bude hrazena z běžného rozpočtu JAMU či dostupných grantů.

Celý projekt je rozdělen do devíti klíčových aktivit, jedná se konkrétně o Lighting Desing v oboru Jevištní technologie, inovace uměleckých výstupů ateliérů VDN a KFST, bakalářské práce studentů činoherní režie a dramaturgie v simulovaném profesionálním prostředí studia Marta, absolventské inscenace magisterského navazujícího studia s rozšířením inscenací o spolupráci se studenty skladby, práci s profesionálními režiséry, herci či zájezdy po České republice, které byly dosud realizovány jen v rámci festivalů uměleckých škol. Studenti ateliéru Divadlo a výchova budou mít obohacenou praxi v externích prostředích, obor Divadelní manažerství dostane příležitost prakticky i teoreticky inovovat své vzdělání účasti na pracovních stážích, konferencích a festivalech.

Nový partnerský projekt v rámci OP VK na Hudební fakultě

Hudební fakulta se jako partner zapojila do projektu „Vytvoření institucionální sítě mezi subjekty terciárního vzdělávání, soukromým a neziskovým sektorem“, reg. č. CZ.1.07/2.4.00/17.0070 v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK), prioritní osa 2.4 Partnerství a sítě. Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Žadatelem a koordinátorem celého projektu je Univerzita Palackého v Olomouci. Dalšími kooperujícími subjekty jsou Ostravská univerzita v Ostravě, Konzervatoř evangelické

akademie v Olomouci, FESTA MUSICALE Olomouc a AUDIO Fon Centr s. r. o., Brno.

ATD a RTDS se dostane k prostředkům umožňujícím jim podstatně častěji a kvalitněji tvořit umělecké výstupy s možností veřejné prezentace, obor Scénografie obohatí svou výuku tolik potřebnou tvorbou kostýmu.

HF má možnost rozšířit svůj Janáčkův akademický orchestr o další hráče tak, aby vzniklo těleso o velikosti symfonického orchestru, čímž může do své dramaturgie zařadit díla, která dosud v repertoáru chyběla. Inovace proběhne v dirigování orchestru a sboru, v oboru Kompozice se očekává tolik žádaná mezifakultní spolupráce. Na své si pochopitelně přijdou i studenti Multimediální kompozice HF.

Základem celého projektu je inovace hudebně-dramatických výstupů na DIFA a HF v novém prostoru – Divadle na Orli. Studenti zde dostanou možnost realizace svých absolventských výkonů ve zcela novém technicky dokonale vybaveném prostředí, což jim umožní vytvořit výkony, které budou konkurenceschopné a umožní jim adekvátní vstup do praxe následného profesního života. Samozřejmě bude i zde mezioborová spolupráce, přímo se nabízí spolupráce studentů DIFA (režiséři, herci, scénografové) se studenty HF (dirigenti, instrumentalisté, operní pěvci). V plánu jsou již teď zařazené i vyložené společné projekty jako např. scénický melodram.

Konkrétně se studenti a budoucí absolventi mohou těšit na řadu workshopů různých délek s českými a světovými umělci opravdu význačných jmen (v první etapě to jsou zatím známí Daniel Gulko, Vladimír Morávek, J. A. Pitínský) a finanční podporu svých absolventských výstupů, které vzniknou na základě předchozí teoretické i v samotném tvůrčím procesu praktické spolupráce s různými odborníky.

Celý projekt bude zahájen 1. 2. 2012, tým zaměstnanců projektových kanceláří, odborných spolupracovníků a odpovědných osob jednotlivých klíčových aktivit na něm ale pracuje již od jara 2011. Ukončení projektu je plánováno k 31. 1. 2015.

Lenka Tesáčková

akademie v Olomouci, FESTA MUSICALE Olomouc a AUDIO Fon Centr s. r. o., Brno.

Cílem projektu je tvorba, inovace a revitalizace funkčního propojení institucí terciárního vzdělávání, soukromého a neziskového sektoru v oblasti hudební kultury. Cílem projektu je zvýšení příležitostí studentů a akademických pracovníků pro získání nových zkušeností, respektive výměnu poznatků, které nemohli nabýt na vlastním pracovišti či vysoké škole. Tím se kvalitativně posune jejich konkurenceschopnost a flexibilita při uplatnění na trhu práce.

Cílovou skupinou projektu jsou studenti a akademičtí pracovníci umělecko-pedagogických a hudebně-teoretických oborů.

Kamila Pětrašová

Workshopy zahraničních odborníků na HF JAMU 2011/2012

V zimním semestru akademického roku 2011/2012 hostila Hudební fakulta JAMU v Brně v rámci projektu „Inovace studijního programu Hudební umění Hudební fakulty JAMU“, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/070345, spolufinancovaného z evropského sociálního fondu (ESF) a státního rozpočtu ČR, více než čtyřicet zahraničních pedagogů, kteří vedli workshopy se studenty téměř všech kateder. Září patřilo především Katedře strunných nástrojů, na které se realizovaly kurzy špičkových profesorů hry na kontrabas – Einars Upatnieks z Lotyšska, Henry Barbé z Francie a Thomas Martin z Velké Británie.

V měsíci říjnu vedl workshopy se studenty zpěvu a klavíru, zaměřené na pěvecký přednes a klavírní korepetici, německý profesor Thomas Steinhöfel. Ve stejném týdnu zavítala za studenty flétny světoznámá flétnistka Clara Nováková ze Španělska, na niž v posledním říjnovém týdnu navázal uznávaný německý flétnista Robert Winn. Se studenty tuby přijel pracovat tubista vídeňské filharmonie Paul Halwax. V rámci předmětů Dějiny hudby a Dějiny vokální hudby přednášela italská muzikoložka Angela Romagnoli, jejíž kurzy sklidily mezi studenty velký ohlas.

Měsíc listopad zahájil vynikající manželský pár z Německa, světově proslulá klarinetistka Shirley Brill, která na HF JAMU zavítala již poněkoli káté, a klavírista, proslulý především působením v komorních ansámblech, Jonathan Aner. Ten vedl workshopy se studenty klavíru a s komorními soubory. Další listopadové dny patřily katedře kompozice a dirigování. Se studenty dirigování sboru a orchestru pracovali

slovenský sbormistr Štefan Sedlický (s klavíristkou Barborou Lipkovou) a německý dirigent, působící v Národním divadle Brno, Caspar Richter. Následně přijali pozvání od jazzového oddělení proslulý americký saxofonista Ernie Watts a německý saxofonista Peter Weniger. Naposledy zmíněný odborník přijel se svým hudebním kolegou Davidem Friedmanem (Duo Elegance), který vedl kurzy na vibrafon pro studenty katedry bicích nástrojů. Obor hudební manažerství poctil svou návštěvou profesor v oboru kulturních a kreativních průmyslů Calvin Taylor z britské University of Leeds. Dlouho očekávané byly i workshopy dánské violoncellistky českého původu Michaely Fukačové a klavírních pedagogů ze Slovenska Idy Černecké a Františka Perglera.

Obor kompozice (Katedra kompozice a dirigování) hostil za dané období řadu vynikajících odborníků nejen v oblasti skladby, ale mnohdy i špičkových instrumentalistů, teoretiků, či specialistů na multimédia nebo improvizaci. Jako první přijeli se studenty pracovat britská experimentátorka, skladatelka a houslistka Angharad Davies se svým manželem, nezávislým skladatelem, který složil hudbu pro mnoho významných hudebníků a hudebních těles, Timem Parkinsonem. Pro studenty kompozice, improvizace i violoncella byly velkým přínosem workshopy mladého německého violoncellisty, působícího na poli soudobé hudby, Jana-Filipa Ťupy. Zejména v oborech multimediální kompozice se studenti mohli seznámit s inovativními přístupy specialistů z různých částí Evropy. Doménou kompozice, především soudobé hudby či elektroakustické kompozice, se se studenty zabývali skladatelé a interpreti Daniel

Matej ze Slovenska, Dimitris Andrikopoulos z Řecka, Krzysztof Knittel a Marek Choloniewski z Polska, Marko Ciciliani z Chorvatska a Johannes Kretz z Rakouska. Německý perkusionista, multiinstrumentalista, fotograf, malíř a sochař Jeff Beer pak vedl workshopy se studenty kompozice a bicích nástrojů. Annette Krebs z Německa seznámila studenty s novými technikami experimentální skladby a improvizace.

Na teoretické rovině přednášeli a se studenty diskutovali hudební teoretici Christian Utz a Peter Beyer z Německa. Své přístupy z polské perspektivy představila Violetta Przech. Velkým přínosem pro studenty byl i seminář a debaty s Josef Cseresem ze Slovenska na témata estetika a filozofie hudby. V oboru muzikologie představilo a porovnávalo své přístupy z různých teoretických hledisek rovnou šest specialistů. Na čtveřici rakouských muzikologů – Christiana Heindla, Susanne Kogler, Lukase Haselböcka a Klause Lippeho – navázala mladá lotyšská teoretička Ilona Budeniec a následoval dlouho očekávaný seminář s Konstantinem Zenkinem z Ruska.

V prosinci je očekáván známý švédský operní režisér českého původu David Radok, klavíristky Clara Moniuszko (Francie) a Vera Nosina (Rusko), německý varhaník Stefan Engels, maďarský dirigent Zsolt Nagy a americký skladatel a klavírista Jonathan Powell.

Všech podzimních a zimních workshopů, které byly velice kladně hodnoceny a hojně navštěvovány, se postupně zúčastnili téměř všichni studenti Hudební fakulty JAMU v Brně, kterým tento projekt přináší již třetím rokem velké obohacení z hlediska osobního i profesního růstu. Projekt bude ukončen k 31. 12. 2011.

Alžběta Lupíšková

— Klarinetistka Shirley Brill při výuce

— Tubista Paul Halwax pozorně poslouchá

— Muzikoložka Angela Romagnoli v posluchárně HF JAMU, foto: Alžběta Lupíšková

Fenomenální flétnista Robert Winn na Hudební fakultě

„Can you tell us, what is the secret of your great and incredibly beautiful sound?“ To byla otázka, již jsem už před třinácti lety položil prof. Robertu Winnovi. Jeho rady mě tehdy velmi zaujaly a dodnes se jimi řídím.

Angličan Robert Winn je uznáván jako jeden z předních evropských flétnistů a učitelů hry na příčnou flétnu. Tento absolvent Royal Academy of Music v Londýně byl v letech 1985–1999 sóloflétnistou Royal Philharmonic Orchestra v Londýně, 1994–1998 pedagogicky působil na Univerzitě hudby Franze Liszta ve Výmaru. V roce 1999 byl jmenován profesorem hry na příčnou flétnu na Vysoké hudební škole v Kolíně nad Rýnem. Během své kariéry vyučoval na mnoha mistrovských kurzech v Kanadě, Austrálii, Španělsku, Belgii a také i České republice. Vedle rozsáhlé praxe flétnisty v oblasti klasické hudby můžeme úžasný zvuk jeho flétny slyšet i v mnoha slavných hollywoodských filmech, jako třeba Pán prstenů, Notting Hill, Anglický pacient, v bondovce Golden Eye a mnoha dalších. Je rovněž autorem metodických prací o flétnové hře vydaných nakladatelstvími AMA a Schott. Může se pochlubit skutečně velmi rozsáhlým výčtem svých studentů, kteří získali ocenění na flétnových soutěžích a zastávají nejvyšší posty v renomovaných světových orchestrech (figuruje zde i jeho současná studentka Veronika Klířová, absolventka naší školy). Pozvat do Brna takovou osobnost, jakou je Robert Winn, je jedinečná příležitost získat hodnotné poznatky a zkušenosti.

S prof. Winnem jsem se opět po letech setkal na třídním workshopu HF JAMU, který se uskutečnil ve dnech 24.–26. října 2011 v rámci projektu „Inovace studijního programu Hudební umění Hudební fakulty JAMU“, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/07.0345, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR). Musím říct, že pro mne bylo velkou ctí a příjemným překvapením, že si prof. Winn pamatoval nejen mé jméno, ale i všechny podrobnosti o mé

profesionální dráze pedagoga a pozici pikolisty ve Filharmonii Brno. Poté, co počáteční ostych na jeho seminářích rychle zmizel, se vše odehrávalo v duchu upřímného přátelství a otevřenosti v řešení všech možných pohledů na problematiku flétnové hry. Flétnistů se sice mohlo sejít ještě více, ale i tak měl mistr flétny dostatek „modelů“ pro svou práci. Jeho přístup ke studentům byl srdečný, kamarádský, neformální, přesto si stále udržoval vysokou autoritu – zejména tím, jak hrál na flétnu. U každého studenta, jenž se mu předvedl, okamžitě odhalil jeho Achillovu patu a našel řešení objeveného problému. S Milicou Zdihan tak probral vliv rodného jazyka na charakter artikulace, s Tomášem Stýblem různé možnosti interpretace jednoduchého nápisu pomalé věty Vivaldiho koncertu včetně otázky míry a vkusu při tvoření volných variací, s Karolínou Smutnou zásady správného postoje při hře, s Veronikou Klířovou (jež celou dobu napomáhala svou zdatnou angličtinou k hladkému průběhu komunikace) otázku přízvučnosti a roli jednotlivých dob v Mozartově hudbě; zkrátka ať se objevilo jakékoliv téma, prof. Winn měl k němu vždy spoustu velmi zajímavých připomínek. Přestože se někdy hra studentů zdála být na vysoké úrovni, následný názorný příklad lektora ukázal, že horizont vysněné úrovně může být mnohem a mnohem vyšší. „Leitmotivem“ celého kurzu bylo hledání toho správného zvuku, což také pro všechny zúčastněné bylo to nejžádanější téma. Robert Winn se narodil s mimořádně vyvinutými hlasivkami, jež mu umožňují mluvit překvapivě sonorním hlasem. Tato jadrná zvučnost se zároveň odráží i v jeho hře, takže snahou bylo flétnisty přesvědčit, že když se jim podaří vytvořit podobnou rezonanci svých (byť menších) hlasivek, je to cesta k otevření rezonančních prostor a té správné představy o velkém tónu. Dle jeho názoru není primárním cílem samotná krása flétnového tónu, ale jeho kvalita a dokonalost ve smyslu rezonance. Správně vytvořený tón je

pak za všech okolností použitelný a stabilní, se správnou intonací v každé dynamice. Každého napadla otázka, zda Winnovo tajemství netkví třeba v nějakém výjimečném nástroji. Jeho flétna však vypadala natolik skromně, že tím „tajemstvím“ určitě nebyla. O to více všechny překvapovalo, jak na ni hraje.

Vrcholem návštěvy této mimořádné osobnosti byl všemi očekávaný úterní flétnový recitál. Robert Winn na poslední chvíli změnil svůj repertoár, aby vyhověl posluchačům, kteří tak mohli slyšet v jeho podání známé flétnové kusy českých skladatelů Otmara Máchy a Bohuslava Martinů. Během večera několikrát sympaticky promluvil k publiku – vyjádřil svůj obdiv k Máchovým Variacím pro flétnu a klavír, velmi vyzdvihl umění a schopnost hudební komunikace svého „spoluhračce“ na klavír Radima Pančochy. Toto spontánní a přátelské gesto vyvolalo v sále velký ohlas. Vtipně rovněž vyznělo prohlášení, že jsou dvě velmi špatné věci, které on jako hostující pedagog může udělat: vystoupit na koncertě před samými flétnisty a coby cizinec hrát jim notoricky známé skladby. Samotný koncert byl úžasným zážitkem pro všechny zúčastněné. Měl jsem od prof. Winna svolení, že pro svou a jeho potřebu smím vystoupení nahrát. Od té chvíle jsem bombardován žádostmi a poskytnutí této vzácné nahrávky!

Poslední den workshopu nám host (vedle pedagogických výstupů) zahrál i skladby, jež na koncertě měly být původně a nezazněly, kladl také důraz na cvičení etud a stupnic. V neformálním rozhovoru jsme se dozvěděli i některé momenty z jeho soukromého života, že např. utrpěl velmi vážný úraz hlavy, který ho dočasně dokonce připravil o paměť a dodnes se s jeho následky zcela nevyrovnal. O to větší obdiv vyvolává jeho mistrovství.

Loučení s Robertem Winnem bylo velmi srdečné a dojemné. Navíc jsem měl pocit, že vzniklé přátelství má už navždy trvalou hodnotu.

František Kantor

— Na str. 17 Robert Winn při výuce,
foto: Alžběta Lupířková

Festival bicích nástrojů

V roce 2012 se na Hudební fakultě uskuteční druhý ročník Festivalu bicích nástrojů. Dá se ale říci, že festivalem, přes- tože takto nepojmenovaným, je již celý zimní semestr na katedře bicích nástrojů. Díky dvěma projektům – končícímu projektu „Inovace studijního programu Hudební umění Hu- dební fakulty JAMU“, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/07.0345, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR, a projektu č. 382/2011 „Semináře bicích nástrojů world music“ (Fond rozvoje vysokých škol) – naši katedru každé dva týdny navštívila některá z předních osob- ností rozmanitého světa bicích nástrojů. Hned ve druhém týdnu po začátku výuky vedl workshop švédský interpret Fredrik Gille, který se studenty pracoval na rozvíjení tech- nik hry na nejrůznější rámové bubny. Následoval německý všestranný umělec Jeff Beer, jehož výrazným „poznávacím znamením“ je tvorba flažoletů zejména na kovové bicí ná- stroje. Tuto dovednost kromě workshopu předvedl i na svém koncertě ve zcela zaplněné aule Hudební fakulty JAMU. Práce s alikvotními tóny v jiné podobě zazněla na dalším

Hostující italská muzikoložka Angela Romagnoli

Zajímavým vybočením ze zaběhnutého chodu výuky před- mětů Dějiny hudby I a Dějiny vokální hudby II na HF JAMU byly dvě přednášky hostující italské profesorky Angely Romag- noli, které byly uskutečněny v rámci projektu „Inovace studij- ního programu Hudební umění Hudební fakulty JAMU“, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/070345, spolufinancovaného z evropské- ho sociálního fondu (ESF) a státního rozpočtu ČR.

Domovskou akademickou půdou Angely Romagno- li je Università degli studi di Pavia. Jde o vysokou školu, je- jíž zajímavost v evropském ne-li světovém měřítku je fakt, že v rámci devíti fakult je jedna celá věnována JEN hudební vědě – Facoltà di musicologia se sídlem v Cremoně (v drti- vé většině je hudebním vědám věnována katedra či institut, celá fakulta je absolutní raritou!). Tento záviděníhodný fakt

workshopu, který vedl proslulý a mnoha cenami ověřený (mimo jiné několikrát Grammy) Glen Velez. Společně se svou manželkou, fascinující zpěvačkou Lori Cotler, zavítali na závěr svého evropského turné do Brna. Zde prezentovali svůj koncertně-edukativní projekt TA-KA-DI-MI. Glen Ve- lez okouzli studenty i publikum koncertu svojí dechberoucí hrou na nejrůznější rámové bubny a tamburíny a také svým alikvotním zpěvem. Dalším, dnes již legendárním hudební- kem, který k nám zavítal, byl americký vibrafonista David Friedman. Ten společně se svým kolegou z Dua Élegance, výborným tensorsaxofonistou Peterem Wenigerem (oba pe- dagogicky působí na Jazzovém institutu v Berlíně) vedl se- minář také pro katedru jazzové interpretace. Jejich koncert byl lahůdkou jak pro ostrřílené jazzmany, tak pro klasicky naladěné publikum. V době, kdy vznikají tyto řádky, máme před sebou ještě poslední workshop a koncert. Na ně k nám zavítá Hakim Ludin, vyhledávaný interpret a firemní hráč předních světových výrobců bicích nástrojů. Všechny uve- dené akce jsou vítanou pozvánkou na již zmíněný druhý ročník Festivalu bicích nástrojů, který se uskuteční v týdnu od 20. do 24. února 2012.

Martin Opršál

dokládá hluboký vztah Italů k hudbě, která je pro většinu z nich neodmyslitelnou součástí žití. Platí to i o prof. Romagnoli, která se vedle své pedagogické a badatelské muzikologické prá- ce se stejným nasazením od roku 2009 věnuje i činnosti orga- nizační jako umělecká vedoucí Mezinárodního festivalu W. A. Mozarta v Roveretu, a z osobní zkušenosti také vím, že v přípa- dě potřeby je schopna „zaskočít“ jako hráčka bassa continua.

Profesorka Romagnoli je fundovanou odbornicí na sta- rou (především barokní) hudbu, což dokládaly i obě její br- něnské přednášky. První z nich se zabývala vztahem hudby a tance zejména (ale nejen) u skladatele Guillaumea Du Fay, druhá pak prezentovala formu árie v italské opeře barokní- ho údobí. Díky hlubokým znalostem, srozumitelné formě prezentace přednášky s poutavými hudebními ukázkami a v neposlední řadě i díky typickému humoru, s nímž svůj italský text občas trefně prokládala naučenými českými frá- zemi, se přednášky A. Romagnoli setkaly s velkým ohlasem.

Monika Holá

... konec ... a ... začátek!

Život se skládá ze začátků i konců a alespoň většinou platí, že kde něco končí, něco nového opět začíná. Prostředí akademické půdy má zvláštní výsadu, neboť tyto hraniční okamžiky začátku i konce mají ojedinělý a velmi slavnostní charakter.

Přiblíží-li se tedy v kalendáři závěr akademického roku, mají za sebou studenti hektické období plné nervů našponovaných k prasknutí (především v souvislosti s dokončováním svých závěrečných prací, finalizací absolventských projektů či leckdy nejednoduché loučení s rolemi a výkony při derniérových vystoupeních – ano, je tomu tak, neboť výkony realizované v rámci ukončování studia mají opravdu jepičí život). Mají za sebou také několik bezesných nocí při opakování, doplňování či dohánění teoretických znalostí pro jejich uplatnění před komisí u závěrečné státní zkoušky. Po absolutoriu přichází (alespoň ve většině případů) zasloužená euforie, ale také rychlé vystřízlivění, neboť před většinou absolventů stojí otázka jejich následujícího uplatnění a budoucí existence. Toto v životě každého studenta výjimečné a přelomové období je pak završeno slavnostním ceremoniálem *promoce*, což je ojedinělý okamžik, kdy za přítomnosti partnerů, rodiny, přátel, spolužáků i pedagogů je stvrzen jejich odchod z náruče „alma mater“. Je to tedy definitivní konec daného stupně studia, ale taktéž začátek hledání své další umělecké i osobní pouti. *Promoce*, které probíhají na Divadelní fakultě, mají mimořádnou atmosféru, kdy je téměř až hmatatelné, že škola se neloučí pouze s položkami a čísly obsaženými v matrice studentů či našem interním studentském systému (SISu) – pro pedagogy, ale i ostatní zaměstnance, je každý jednotlivec konkrétní tvář, jménem, osudem (přece jen jsme svou velikostí stále fakultou téměř rodinnou). Je to také závěr nespočtu hodin strávených společnou prací, takže se nelze divit, že loučení je vzájemné. Odcházejí mladí a talentovaní lidé plní tvůrčího

nadšení, elánu i vitality, kteří si vybudovali silnou vazbu ke svým pedagogům, o jejichž radu či kritickou připomínku budou nejspíše žádat i v nadcházejících letech (což leckdy potvrzuje i upřímný a dojemný projev přednesený vybraným studentem jménem absolventů).

Neuplyne příliš mnoho dní a hodnostáři školy i fakulty opět berou z ramínek své slavnostní taláry, které mají právo i čest oblékat. V časovém harmonogramu právě začínajícího dalšího akademického roku je na programu *imatrikulace* a tak je sál zaplněn novými tvářemi, které s dychtivým napětím mají za sebou první den výuky. V jejich obličejích se zračí očekávání, naděje i pochyby, zda zvládnou náročnou výuku a přípravu v oboru, který si zvolili jako směr svého uměleckého směřování a jako cestu rozvíjení svého, u přijímacích zkoušek několika koly prověřeného talentu. Po uvítání rektorem a v intenzitě slavnostní chvíle si naplno uvědomují, že není jednoduché dostat se až k tomuto slavnostnímu aktu a že k tomu vedla dlouhá cesta plná práce, na jejímž konci je úspěšně přijetí... přesto je to opět teprve začátek. S ostychem jednotlivě předstupují před děkana fakulty, kterému každý sám za sebe roztřesenou rukou potvrzuje imatrikulační slib a posléze si jako čerství členové akademické obce JAMU vychutnají neoficiální studentskou hymnu „*Gaudeamus igitur*“. Je to startovací čára a je na každém, jak své možnosti vzdělávat se na Divadelní fakultě využije a co bude na konci svého studentského působení umět.

S pojmy začátek a konec je to v rámci akademického prostředí vždy nejednoznačné. Je totiž vidět, jak rychle plyne koloběh jednotlivých akademických let i jak cirkulují přicházející studenti i odcházející absolventi. Tato skutečnost posouvá nejen každého individuálně, ale nepochybně taktéž i samotnou fakultu či školu jakožto instituci. A to je dobře.

Ondra Vodička

— Imatrikulace —

— Promoce, foto: Igor Alstern —

Únos muzikálistů

*První krůčky a zážitky nováčků na DIFA JAMU
– studentů 1. ročníku muzikálového herectví*

Třetí listopadový den, před šestou hodinou večerní jsme se se spolužáky sešli před Astorkou v domnění, že si nás vyvedne pan Šotkovský a vezme nás na zkoušku do Městského divadla. Probírali jsme průběh celého dne, panovala poklidná a pohodová atmosféra.

Bylo těsně po šesté, tma pomalu halila centrum Brna, když v tom před námi zastavila velká dodávka. Z ní se na nás vmžiku vyvalila lavina zakuklenců v tmavém oblečení se samopaly v rukou. „Ruce za záda!“, křičeli na nás. Ovládl nás strach. Někteří z nás začali prchat. Po pár krocích nás ale útočníci dostihli, přitiskli ke zdi, svázali ruce za zády a zavázali oči. Bylo slyšet jen řev a výkřiky do tmy. Postupně nás naskládali do dodávky a vezli neznámo kam. „Mlčte! Jestli někdo jen cekne, bude za to tvrdě pykat!“ Najednou auto zastavilo a bylo slyšet otevření dveří. Vyvedli nás z auta a postavili čelem ke stěně, hlavou se nám honila nejhorší myšlenka, že nás střelí přímo do hlavy. Zdály zavyl pes. Nakonec nás jen posadili na měkkou zem a donutili zpívat a přednášet věci, které jsme se ve škole zatím naučili. Potom nás jednotlivě vedli k bossovi, který nás při světle lampy vyslychal. Po výslechu nás vyvedli ven, dali nám do ruky mapu centra města Brna s označenými stanovišti. Těmito stanovišti jsme měli postupně projít a plnit zadané úkoly, např. zpívat před lidmi, pěvecky improvizovat, dělat herecké etudy a nakonec i „košťovat“ tekuté produkty naší země.

Po celé akci jsme se přesunuli na Stadec. Tady jsme se potkali se všemi našimi únosci, totiž s muzikálovými druháky :-). Pověděli jsme si zážitky z celé akce, poznali své muzikálové patrony a složili jsme přísahu při Konstantinu Sergejeviči Stanislavském, že budeme pilně studovat a plnit veškeré úkoly zadané našimi profesory. Tímto jsme byli přijati mezi studenty JAMU.

Markéta Pešková

Jít nebo nejít, to je ta otázka. To je, oč tu běží.

Toto je svědectví těch nejpovolanějších o prvních krůčcích v baletu

Levá: „A běžím opravdu o život. Jak by ne, vždyť máme se sestrou za chvíli první hodinu baletu. Sestřičko, ty taky nevíš, kam běžíme?“

Pravá: „Hmm. Přijde mi to nějaké divné. Raději bych se šla rozcvičovat, ale on né. Najednou někam vystřelil a je to.“

Levá: „Tak přidej, sestřič, ať to stihneme! Á Astorka, tak rychle. Konečně... ..fůj, to je smrad! A hele támhle sestřenice už mají zimní výbavu... á né, to je Jirka... No, tak to ukaž, to, kvůli čemu jsme málem přišly pozdě...“

Pravá: „Né, fůj co to je?“

Levá: „Je to elastické, jako legíny...“

Pravá: „... lesklé jako legíny...“

Levá: „Upnuté jako legíny, ... pane bože, to jsou legíny...“

Pravá: „Áááá v tomle nikam nejdu, že jo ségra!“

Levá: „Ale ty v tom vypadáš, to ti povím hááá... ty máš ránu. Vypadáš jako vakuovaná mrkev.“

Pravá: „Hmm, se podívej na sebe... Bacha, už se de... ježš, já mám trému... dívej ségra, kolik jich tu je... hmm... samé mrkve...“

Levá: „A hele, támhle jsou dvě okurky.“

Pravá: „Bacha, dávej pozor, něco se děje... ježš, proč se mám od tebe otáčet, se nebudem moct bavit... hmm... aaaaau... jauvais... aaaaaa... co to je? To je nemožné!“

Levá: „Vždyť Charlie Chaplin už zas tak v modě není... aaaa a zase nahoru? Šmarjá a zase dolů, jo?“

Pravá: „No on fakt neví, co chce... a zase...a zase??? Hele, tak už se rozhodni protože... Aaaa! Už to vůbec není sranda, že jo ségra. Už přestaň, no tak, nech toho, aaaaau, pomoooooc já už nechci, aaaaaa.“(omdlela)

Levá: „No jo, ona toho chudinka moc nevydrží... a na ty křeče celkem trpívá.“

Tak tohle je zpověď mých dvou nožek. Doufám jen, že se v těchto bolestech a depresích nebudou zdržovat dlouho a že budou brzy krásným baletním nástrojem. A jestli ne baletním, tak alespoň nástrojem. A jestli ne nástrojem, tak alespoň nohama, které mě vždy podrží.

Štěpán Kaminský

Registr uměleckých výkonů

JAMU spolupracuje s ostatními českými vysokými uměleckými školami a fakultami na pilotním projektu Registr uměleckých výkonů. V letošním roce završujeme druhý rok společné práce na systému, který by byl schopen zaznamenat veškerou uměleckou efektivitu těchto institucí, jejich pedagogů a studentů tam, kde se umělecké dílo dostává do konfrontace s veřejným prostorem. Smyslem této činnosti je udržet a pěstovat ve společenském diskurzu chápání umělecké tvorby jako způsobu poznávání světa, který je rovnocenný současnosti akcentované vědě, výzkumu a inovacím, stejně tak jako zajistit dostatek argumentů pro financování vysokých uměleckých škol a rozvoj umělecké tvorby.

S blížícím se koncem roku je třeba poděkovat všem členům akademické obce i provozním pracovníkům JAMU, kteří tomuto projektu věnovali svoji pozornost a čas. Zejména pak pedagogům, kteří postupně přijímají nevyhnutelné

aktivity spojené s dokumentací jejich umělecké tvorby v rámci systému, který postupně dosahuje podoby svého vědeckého ekvivalentu (RIV). Že jejich práce není marná, je patrné z výsledků, které existence a údaje zachycené v tomto systému, doposud přináší. Jedním z nich je mimořádná dotace MŠMT, která nám umožnila v letošním roce posílit výuku a uměleckou činnost v rozsahu minulých období.

Registr uměleckých výkonů (RUV) se momentálně nachází ve fázi, kdy dochází k revizi způsobu a vyhodnocování informací. V lednu nastane také období, kdy budou pedagogové JAMU opět osloveni s žádostí o informace o jejich umělecké činnosti. Navíc se můžeme těšit na mezinárodní konferenci na téma Registru uměleckých výkonů z pohledu mezinárodních odborníků, která se uskuteční v květnu 2012.

Bližší informace k RUV Vám ráda poskytnu.

Blanka Chládková

Elektronické databáze Oxford Music Online (Grove Music Online) na JAMU i v roce 2012

Stejně jako v roce 2011 bude mít akademická obec JAMU také v roce následujícím přístup k elektronickým databázím **Oxford Music Online (Grove Music Online)** od vydavatele a producenta Oxford University Press. Jedná se o tyto databáze:

New Grove Dictionary of Music and Musicians (2. vyd., 2001), **New Grove Dictionary of Opera** (1992), **New Grove Dictionary of Jazz** (2. vyd., 2002)

Oxford Companion to Music obsahuje na 8 000 článků (hudební skladatelé, dirigenti, hudební nástroje, notace, hudební formy a žánry; období od středověku do současnosti; vhodné také pro studium hudební teorie a estetiky)

Oxford Dictionary of Music obsahuje 12 500 článků (5 000 o skladatelích, aktualizováno), dílo (také opery a balety), operní domy, orchestry, soubory, festivaly; pojmy, žánry)

Podrobnější popis databází, průvodce obsahem a možnosti vyhledávání vysvětluje tutorial „GMO_Guided_Tour.pps“ viz stránka OMO na webu knihovny.

V databázích je možno, stejně jako v online katalozích knihoven, vyhledávat jednoduchým vyhledáváním (search) a rozšířeným vyhledáváním (advanced search).

Databáze Oxford Music Online (Grove Music Online) jsou elektronickým informačním zdrojem (EIZ) pro

vědu, výzkum a výuku na JAMU, který je určen pouze zaměstnancům a studentům JAMU a výhradně jen pro jejich akademickou potřebu. Jedná se o komerční informační zdroj, který vzhledem k jeho zaměření bude opět financovat Hudební fakulta. Přístup opět zprostředkuje Knihovna JAMU.

V rámci počítačové sítě JAMU jsou databáze přístupné přímo; vzdálený přístup po přihlášení (stejně jako do SISu); současně mohou pracovat tři uživatelé. Přístup z webových stránek knihovny <http://knihovna.jamu.cz>.

Romana Kasperkevičová

Hudební fakulta se připojila k sociální síti FaceBook

Říká se: co nevíš, to ti prozradí FaceBook. A tak, aby akademičtí pracovníci, studenti a široká veřejnost měli ještě větší přehled o dění na Hudební fakultě JAMU, připojili jsme se na stránky sociální sítě FaceBook. Ve skupině, která nese název „Hudební fakulta JAMU“, se můžete dozvědět o plánovaných workshopech, významných koncertech a událostech, které zasahují do dění na Hudební fakultě. Přidáváme i fotky z workshopů, každoročních akcí (např. Mezinárodní soutěž

Leoše Janáčka v Brně). Ve spolupráci s Institutem umění také uvádíme zajímavé nabídky práce, konferencí a různých publikací z oblastí, které se dotýkají studijních oborů na Hudební fakultě. Budeme rádi, když se k nám připojíte, a budeme tak společně vytvářet obsah naší skupiny, aby byla pro co největší počet příznivců atraktivní. <http://www.facebook.com/pages/Hudebn%C3%AD-fakulta-JAMU/164064083624106>

Kamila Pětrašová

Studijní cesta po stopách Rudolfa Firkušného

V říjnu jsem v rámci studentského projektu specifického výzkumu poprvé navštívil Spojené státy americké, abych zde pátral „po stopách“ jednoho z velkých pianistů 20. století, českého (či smím-li říci moravského) rodáka a žáka Leoše Janáčka, Rudolfa Firkušného. V rámci svého projektu jsem naplánoval dvě cesty, které by mi měly pomoci poodhalit více z dosud nedostatečně probádaného, ačkoli nepochybně zásadního období umělcova života. První z nich trvala dva týdny a navštívil jsem během ní New York, tedy město, které bylo Mistrovi domovem více než polovinu jeho života.

Protože se mi naštěstí podařilo získat přijatelné a cenově únosné ubytování přímo na Manhattanu, byly mé studijní cíle relativně lehce dosažitelné. Ori-

entace na ostrově, křížovaném pravoúhlými ulicemi není nikterak náročná a pomocí metra (které sice zdaleka není tak hezké jako v Praze, ale zato zcela spolehlivé) jsem se mohl dopravit přímo do Lincoln Center za necelých 20 minut. A neboť jsem měl dle slov místních usedlíků mimořádné štěstí na krásné, ještě zcela letní počasí, nebylo nic snazšího než si vyrazit pěšky okolo Central Parku a ubírat se tak cestou, po níž ještě před dvaceti lety kráčel i sám Rudolf Firkušný. Asi se od té doby ani příliš nezměnila a i okolí jeho dvou někdejších newyorských bytů probouzí v člověku pocit, že by se zde mohl potkat i s Bohuslavem Martinů, jehož díla zde Firkušný premiéroval před více než půl stoletím. A pokud projdeme klidným přítmím „66. ulice“, kde pianista bydlel asi od konce šedesátých let, ocitneme se náhle na rušném a prosluněném náměstí – Lincoln Center Plaza, pýše americké kultury. Zde máme jako na dlani Avery Fischer Hall, sídlo zdejší filharmonie, New York City Ballet, světově proslulý

Metropolitan Opera House (tajný sen každého pěvce) a v eposlední řadě též legendární Juilliard School, patřící k nejprestižnějším světovým uměleckým univerzitám.

— Rudolf Firkušný při udělení čestného doktorátu JAMU v r. 1993, foto: Jef Kratochvíl

V Lincoln Center byl Firkušný častým hostem – při zkoumání filharmonického archivu jsem nemohl než užasnout nad množstvím vystoupení, které zde uskutečnil, ať už jako sólista v jednom ze svých oblíbených klavírních koncertů (zejména Mozartovy koncerty – např. koncert pro tři klavíry spolu s Erichem Leinsdorfem a Carlosem Moseleym, ale i Brahms, Mendelssohn, Beethoven a ovšem též Dvořákův koncert g moll, 2. koncert Bohuslava Martinů či Janáčkovo Capriccio), nebo komorní hráč (mezi jeho partnery nacházíme například cellistu Lynna Harrella, mezi interpretovanými díly Dvořáka, Mozarta, Janáčka aj.). Nechybí ani Menottiho klavírní koncert (který byl napsán přímo pro Firkušného, bohužel se zdá, že neexistuje žádná nahrávka tohoto díla s dedikantem). Všeho všudy kolem padesáti vystoupení, tedy v průměru prakticky každou sezónu. A v padesátých letech byl dokonce sólistou s orchestrem 9 let v řadě! Nejčastěji hraná díla jsou samozřejmě Firkušného

vyhlášené speciality – Brahmsův koncert d moll, Beethovenův c moll a Dvořák. Občas se Firkušný objeví jako sólista hned ve dvou číslech – např. v roce 1958 si dovolil zahrát Inkantaci od Martinů, doplněnou o Rachmaninovu Rapsodii. A jeho dirigující „partneři“? Jen ti nejlepší – Kubelík, Giulini, Szell, Stokowski, Walter, Mehta, Masur, Cantelli, Mitropoulos, Wallenstein, Leinsdorf, Krips, Rodzinski, Steinberg či Rosbaud. Kromě programů může badatel nahlédnout i do kolekce fotografií a dokonce i dopisů souvisejících s vystoupením (kromě jiného je z nich patrné, jak důležitou roli ve Firkušného kariéře sehrála důvěra legendárního dirigenta Georga Szella). A pokud si snad pak výzkumník povzdechne, že už stejně Mistra naživo nikdy neuslyší, útechou mu může být další z pokladů Lincoln Center – „Library of Performing Arts“.

Když jsem vstoupil do tohoto místa, nevěřil jsem, že bych zde mohl najít ještě něco cenného – článků a publikací jsem již přece nasbíral desítky a vlastním téměř úplnou Firkušného diskografii. Jaké pak bylo mé překvapení, když jsem zde našel obsáhlý rozhovor v multimediální publikaci Piano Portraits od Johna C. Tibbetta (osobní setkání s autorem tohoto projektu by mělo být součástí mé další studijní cesty v únoru následujícího roku), sérii nahrávek živých vystoupení (včetně Dvořákova Tria f moll, Janáčkovy Concertina i Capriccia, a dokonce i onoho Mozartova koncertu pro tři klavíry). O Firkušného edici české hudby z devadesátých let jsem ovšem věděl, ale že se též na sklonku let sedmdesátých podílel na edici Mozartových sonát pro klavír a housle (pro vydavatelství Schirmer) bylo velmi zajímavým překvapením. A v této budově jsem získal i příležitost stát se skutečným badatelem, když jsem si

Pokračování na straně 22

dovolil požádat místní výzkumné centrum o přístup ke „zvláštním sbírkám“. Přístup ke kolekci z odkazu slavné klavíristky a pedagožky Rosiny Lhévinové jsem prozatím získat nestihl, ale zato jsem ve sbírce z pozůstalosti mexického skladatele Carlose Cháveze (kteřa je ovšem dostatečně pozoruhodná sama o sobě) našel dopisy mezi ním a pianistou (psané ve španělštině, francouzštině i angličtině) svědčící o jejich vzájemném přátelství a spolupráci. Chávez je tedy po Ginasterovi dalším významným latinskoamerickým skladatelem tvořícím pro Firkušného. Tento náález mě obzvlášť potěšil, neboť byl výsledkem několikahodinového bádání, především kvůli přísným podmínkám výzkumného centra, kde si lze vypůjčit vždy jen jednu malou složku z dané krabice, tu je třeba opatrně prozkoumat a až poté lze přistoupit k prostudování další složky. Zmíněná opatření jdou dokonce tak daleko, že do určeného prostoru nelze přinést ani vlastní propisku – ta mi byla při pokusu dělat si poznámky zabavena a místo toho jsem směl použít pouze malou tupou tužičku, která jistě žádný dokument nepoškodí, nicméně mé poznámky učinila poněkud nečitelné. Americké archívy si svých pokladů evidentně cení a dovedou s nimi profesionálně nakládat – veškeré materiály byly v bezvadném stavu, včetně archivních rozhlasových snímků. A skutečnou pochvalu si zaslouží pracovníci knihovny, kteří byli velmi ochotní poradit s orientací v katalogu, a nejen že poskytli rady a kontakty na další cenné informační zdroje, ale dokonce mi i sami vyhledali a připravili některé vzácné materiály.

Získat přístup do této proslavené instituce ovšem nebylo jednoduché. I když fakulta přímo prostřednictvím děkana zaslala sekretariátu děkana a probošta Juilliard School Ary Guzelimiana oficiální žádost pro získání přístupu k archivům školy, v době mého odletu jsem stále neměl k dispozici jakoukoliv odpověď. Jako i v jiných případech se mi nakonec nejlépe osvědčil osobní kontakt – zdá se, že na některých významných postech se zde e-maily ani dopisy „od neznámých“ nečtou, pokud nejsou podpořeny

doporučením respektované osobnosti. Nakonec se mi přece jen podařilo místo navštívit a získat kontakt na děkana, a to díky pomoci Firkušného žáků Sary Buechner, a především Douglase Buysa, který osobně zatelefonoval odpovědným lidem. Bylo mi tedy umožněno navštívit pro výzkumné účely tuto budovu a její bohatou knihovnu. Jak mi osobně sdělila paní Veronique Firkušná, dcera pianisty, již brzy bude součástí zdejšího fondu i kompletní archiv Firkušného, který by měl být předmětem dalšího výzkumu během mé následující cesty do Spojených států.

Juilliard School je úctyhodná budova, která má i dva velké koncertní sály a vlastní divadelní scénu. Před pár lety také prodělala velmi nákladnou rekonstrukci spojenou s rozšířením, takže její současná podoba není zcela shodná s tou, jakou znal Firkušný. Jednobarevná budova svým trojúhelníkovým tvarem vzdáleně připomíná loď a zejména v noci je pohled na její prosklenou „příd“ rozrážející kraj Broadwaye a Lincoln Center Plaza fascinující. Uvnitř se ovšem setkáme pouze s bílými zdmi (nepočítáme-li vstupní lobby). Zde je jediným cílem studium umění a místní adepti se mu věnují s naprostou oddaností a nevidaným nadšením. Do místnosti, kde vyučoval Firkušný, se nedostávám, právě se tam vyučuje. Ukazují mi jinou, která by měla být takřka identická.

Setkávám se zde s paní Veronique, dcerou R. Firkušného. Není umělkyní, ale přece má k tomuto světu blízko, věnuje se totiž práci v „public relations“. Z jejího bezvadného vystupování spojeného s přirozenou srdečností je cítit vliv jejího otce a příjemný pocit ze setkání je jen navýšen zjištěním, že je velice nakloněna myšlence oslav stého výročí Mistrova narození na naší fakultě. Dokonce se sama nabídla, že by revidovala naše tiskové materiály (mimo jiné je též profesionální překladatelkou). A když mi absolvent Juilliard School a renomovaný pianista Avner Arad sděluje, jak spokojený byl s vysokou úrovní studentů našeho klavírního oddělení během jeho mistrovských tříd v květnu minulého roku, napadá mě, že možná i u nás v Brně bychom si mohli dovolit více toho „newyorského“ sebevědomí.

Jedním z velkých snů R. Firkušného v posledních letech bylo poukázat na poklady české hudby a zejména Janáčka a přinést tato díla nejen do koncertních sálů a hudebních přehrávačů milovníků klasické hudby, ale též na pulty hráčů – pianistů. Dnes již víme, že se jeho sen nakonec přece jen naplnil – klavírní dílo Leoše Janáčka je součástí běžného repertoáru tisíců interpretů po celém světě a i Bohuslav Martinů se začíná pomalu prosazovat. A mezi Firkušného žáky najdeme mnohé, pro které se tato hudba stala celoživotní láskou, a to nejen protože je spojená se vzpomínkou na jejich slavného učitele.

Tuto zásluhu by měly připomenout **oslav nadcházejícího stého výročí Mistrova narození**, které si vzala na starost Hudební fakulta JAMU. Účast na této události, která proběhne na konci dubna následujícího roku, potvrdila více než desítka vzácných hostů – světově proslulých pianistů, pedagogů a teoretiků. Nedílnou součástí budou nejen přednášky, ale též mistrovské třídy a koncerty, na nichž bude Firkušného český i světový repertoár „oživen“ v rukou těch nejpovolanějších. Postarají se o to právě ti, kterým Firkušný předal to nejcennější, co měl – jeho vlastní žáci.

Richard Pohl

— Juilliard School – pohled z Lincoln Center Plaza

— Juilliard School – knihovna, foto: Richard Pohl

Celoživotní vzdělávání na DIFA JAMU

Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně v rámci celoživotního vzdělávání uspořádala v letošním roce již tradiční aktivity: Letní školu herectví, Letní školu muzikálu a Divadelní seminář.

Letní škola muzikálu se uskutečnila ve dnech 1. až 7. července a zúčastnilo se jí celkem 25 posluchačů, z toho 3 ze Slovenska. **Letní škola herectví** se konala ve dnech 11. až 15. července a absolvovalo ji celkem 24 studentů (z toho 5 ze Slovenska). Tyto letní školy se konají každoročně a setkávají se vždy s velkým zájmem z řad nejen středoškolských studentů. Jsou určeny především zájemcům o studium muzikálového a činoherního herectví. Letní škola muzikálu je zaměřena především na taneční disciplíny – výuku klasického, moderního a jazzového tance a individuální výuku zpěvu. Závěrem této letní školy se koná společné vystoupení všech účastníků, kteří tak mají možnost předvést své nově získané dovednosti. Letní škola herectví je zaměřena na hereckou výchovu, pohybovou výchovu a hlasovou výchovu. Výuku obou letních škol zabezpečují pedagogové z ateliéru činoherního herectví, kabinetu hlasové výchovy a kabinetu pohybové výchovy.

Začátkem ledna toho roku proběhla závěrečná část **Divadelního semináře 2010**, který ukončilo celkem 51 studentů. Divadelní seminář je pořádán jako kurz celoživotního vzdělávání v oborech dramatických umění a je realizován ve 4 dvoudenních blocích. V polovině měsíce listopadu začal **Divadelní seminář 2011** svým prvním blokem (konkrétně ve dnech 11. a 12. listopadu). Jedná se o přípravný kurz nejen pro uchazeče o studium na naší fakultě. Účastníci mohou získat příslušné vědomosti, které jim umožní více se orientovat v oborech svého zájmu a poskytnou jim základní znalosti o teorii a historii divadla, které patří k základnímu vzdělání kulturních lidí a také nezřídka bývají součástí otázek v rámci přijímacích zkoušek na jednotlivé obory. Ekonomická situace se projevila i v této oblasti, takže aktuální ročník Divadelního semináře navštěvuje pouze 32 zájemců.

Zdena Hniličková

Ako sa študovalo kedysi,

alebo stretnutie s Jánom Cikkerom pri príležitosti storočnice

Autor 11 opier a 24 kompozícií pre veľký orchester. Žiak Kříčku, Nováka, či Weingartnera, jeden z trojice najvýznamnejších slovenských skladateľov. Ján Cikker.

Ak vás zaujíma, ako vyzerala Praha za čias Vítězslava Nováka, či ako prebiehala výučba v triede dirigenta Weingartnera, čítajte a zoznámte sa s Jánom Cikkerom, ktorý spolu s Alexandrom Moyzesom a Eugenom Suchoňom patrí medzi predstaviteľov tzv. Slovenskej hudobnej moderny. V tomto roku si pripomíname 100. výročie narodenia významného skladateľa. Keďže sme na akademickej pôde, článok sa zameriava na študentské roky skladateľa Cikkera. Ako sa teda študovala hudba kedysi? Ktorý moderný skladateľ ako prvý „skutočne dobre poznal svoju vlastnú skladbu?“

Cikker sa narodil 29. júla 1911. Keďže vojna vzala Jánovi Cikkerovi otca, matka musela vychovávať mladého nadaného chlapca sama. Bola v nesmierne ťažkej situácii – jediným zdrojom jej príjmov boli súkromné hodiny hry na klavír, ktoré sama poskytovala. Po absolvovaní základnej školy pokračoval Ján v štúdiu na gymnáziu. Už vtedy sa výrazne prejavil jeho talent, keď sa úspešne zúčastňoval klavírných súťaží.

Na synovo veľké pranie ho matka poslala na prijímacie skúšky na Pražské konzervatórium. Profesor hry na organ, Bedřich Wiedermann, ho privítal slovami: „Tak jsem slyšel, že seš nějaké genius...“ Uznajte, ťažko reagovať na takúto poznámku, hlavne keď mladý Cikker mal obrovskú úctu k osobnostiam, ktoré na konzervatóriu stretol. Určite poznáte ten pocit, keď prсто viete, že nemôžete sklamať! Po skúške z klavíra (Chopinove Jesenné lístie), sluchovej analýze a prezentácii vlastnej skladby si Cikker vyslúžil pozitívne hodnotenia. Dostal sa do kompozičnej triedy Jaroslava Kříčku, dirigentskej triedy prof. Dědečka a organovej triedy Bedřicha Wiedermann. V triede prof. Kříčku fungoval jeho vlastný vyučovací systém. Špeciálny dôraz kládol na inštrumentáciu a výrazne podnecoval svojich žiakov nielen k technickej dokonalosti, ale hlavne k muzikálnosti kompozícií. Darmo sa Růžena Kurzová (Cikkero-va pedagogička hry na klavír) snažila slovami: „Hošíčku, nechte dirigováni, vy jste

Pokračování na straně 24

Noví docenti JAMU

Divadelní fakulta

doc. PhDr. Veronika Broulíková
doc. Mgr. Hana Halberstadt
doc. Mgr. Karel Hegner
doc. PhDr. Jan Roubal, Ph.D.

Hudební fakulta

doc. Mgr. Richard Fajnor
doc. MgA. Zdeněk Šmukař
doc. MgA. Jaroslav Štátný

Autoři Občasníku 2011/II:

prof. PhDr. Václav Cejpek, prorektor JAMU
Ing. Barbara Dostálová, zahraniční oddělení JAMU
MgA. Marek Hlavica, Ph.D., pedagog DIFA
Zdena Hniličková, sekretářka ateliérů a kabinetů DIFA
Mgr. et MgA. Monika Holá, Ph.D., proděkanka HF
MgA. Blanka Chládková, proděkanka DIFA
Jakub Jelínek, bakalářské studium HF
prof. MgA. Miloslav Jelínek, pedagog HF
Štěpán Kaminský, magisterské studium DIFA
doc. MgA. František Kantor, pedagog HF
PhDr. Romana Kasperkevičová, knihovna JAMU
prof. PhDr. Josef Kovalčuk, proděkan DIFA
Mgr. et Mgr. Radka Kunderová, vědecká pracovnice DIFA
BcA. Alžběta Lupišková, projektové oddělení HF
doc. MgA. Martin Opršál, pedagog HF
prof. Mgr. Petr Oslzlý, pedagog DIFA, ředitel CED v Brně
Alexandra Anna Pátková, bakalářské studium DIFA
Markéta Pešková, magisterské studium DIFA
BcA. Kamila Pětrašová, projektové oddělení HF
MgA. Richard Pohl, doktorské studium HF
MgA. Kateřina Polášková, projektové oddělení HF
Mgr. Barbora Přihodová, pedagožka DIFA
Mgr. Petra Riou, zahraniční oddělení DIFA
MgA. Gabriel Rovňák, doktorské studium HF
doc. MgA. Vít Spilka, děkan HF
Petra Šigutová, bakalářské studium DIFA
MgA. Jan Šotkovský, pedagog DIFA
MgA. Markéta Švecová, tajemnice Divadelního studia Marta
MgA. Lenka Tesáčková, ředitelka Divadla na Orlí
BcA. Kristýna Vávrová, oddělení vnějších vztahů DIFA
MgA. Ondřej Vodička, tajemník DIFA
Markéta Zástěrová, bakalářské studium DIFA

Autoři fotografií:

Igor Alstern, Lucie Berná, Petr Francán, Marek Hlavica, Libuše Holišová, Jakub Jíra, Jef Kratochvíl, Magdalena Lišková, Alžběta Lupišková, Pavel Nesvadba, Richard Pohl, Petra Riou, Josef Ruzselák, Iveta Ryšavá, Helena Tomalová, Kristýna Vávrová

OBČASNÍK JAMU 2011/II

Redakčně připravili

Zdeňka Stejskalová a Miroslav Plešák
za spolupráce Jindřišky Bártové

E-mail: stejskalova@jamu.cz

Grafická úprava a sazba:

Donato, Šaracova 2, Brno

Tisk: Ediční středisko JAMU

www.jamu.cz/organizacni-struktura/edicni-stredisko/

rozený klavírista...“ priviesť Cikkera na profesionálnu klavírnú dráhu. On bol už rozhodnutý a podal si prihlášku do kompozičnej triedy Vítězslava Nováka. Jeho majstrovská škola bola už vtedy preslávená.

Počas štúdia naberal Cikker množstvo skúseností a písal prvé orchestrálne diela (*Symfonické capriccio*, *Symfonieta*...). Dostáva sa do kontaktu s viacerými vplyvmi kompozičnej estetiky. Jeho reakciou na tento fakt je aj vyjadrenie, ktoré je azda dodnes podnetom na zamyslenie pre mnohých mladých adeptov skladby: „Čo je lepšie? To bola otázka: atonalita, 12-tónová hudba a štvrtónová hudba Aloisa Hábu alebo diatonika v tom najširšom zmysle slova a nadviazanie na tradíciu? Vďaka Bohu, študoval som vtedy (počas štúdií v Prahe – pozn. autora) kompozíciu, klavír, organ, dirigovanie i hudobnú vedu, a tak som nemal čas prispievať k riešeniu týchto otázok. Predsa ale od tej doby zostala vo mne nedôvera voči všetkému príliš krikľavému, dotieravému, za každú cenu originálnemu a extrémnemu, čo tak ľahko vedie k strnulosti a nebezpečnému schematizmu...“ K týmto domnienkam Cikker prišiel isto aj pod vplyvom Jaroslava Kříčku, v ktorého triede sa „zatvárali okná“, keď nedáľko cvičili na štvrtónovom klavíri! Na premiére Hábovej opery *Matka*, písanej štvrtónovou technikou, to celé pôsobilo lepšie, i keď Cikker i naďalej pochyboval, že speváci spievajú, čo majú. Azda okrem Dáše Slavickéj. Mala absolútny sluch, takže spievala určite správne. Vari preto sa zdal byť jej spev najviac falošný.

Vzťah Vítězslava Nováka a Jána Cikkera bol hlboko ľudský a úprimný. Veď podobne ako českého skladateľa, tak aj mladého študenta kompozície fascinovala príroda (Cikker často uskutočňoval výlety z Prahy autobusom ku Svätajánskym prúdom a potom naspäť člnom, miloval Tatry) a oboch inšpirovala ľudová tvorivosť. Dokazujú to Novákove *Slovenské spevy*, či symfonická báseň *V Tatrách*. Práve jedno z uvedení tejto básne sledoval Cikker už od počiatku – keď ju pripravoval Bruno Walter s Českou filharmóniou. Ján Cikker sa zúčastnil všetkých skúšok a bol tiež svedkom triumfálneho prevedenia tejto skladby. Traduje sa, že niektorí muzikanti následne skladbu odmietli druhý krát počúvať, lebo si nechceli pokaziť dojem z Walterovho umeleckého vkladu. Medzi najzásadnejšie skladby tohto obdobia patria *Klavírne variácie op. 14, II. Sláčikové kvarteto*, či *Symfonický prológ*. Hodiny kompozície v triede Vítězslava Nováka prebiehali raz za týždeň. Stalo sa, že Cikker nepriniesol žiadnu novú kompozíciu – vtedy sa rozprávali, išli na prechádzku, či len tak posedeli v kaviarni. Rozprávali sa najmä o aktuálnych problémoch modernej kompozície. Keď však na hodinu Cikker priniesol novú skladbu, Novák sa zahľbil do nôt a keď postrehol to, čo chcel autor vyjadriť, tak vyslovil súhlas – čo bol zároveň najvyšší stupeň pochvaly.

Zásadným inšpiračným zdrojom pre mladého skladateľa boli aj návštevy koncertov a operných predstavení. Nedá mi nespomenúť, že dnes mnohí, na vlastnú škodu, na túto stále aktuálnu možnosť zabúdajú. Cikker sa takto zoznámil so svetovým koncertným a operným repertoárom. Život v Prahe tej doby však nebol, podobne ako dnes, jednoduchý. K materiálnemu zabezpečeniu dopomáhala Cikkerovi muzicírovanie v Lucerne. Zarobil si 4000 korún za mesiac, na tú dobu značné peniaze. Mohol sa tak, hoc unavený, cez deň bez obáv venovať kompozícii. To sa však už písal rok 1936, keď Cikker skomponoval svoju absolventskú skladbu, *Symfonické capriccio*. Zhodou šťastných okolností skladba odznela v podaní Českej filharmónie. Dirigoval prof. Dědeček. Filharmónia skladbu zahrála k plnej spokojnosti autora – len raz na skúške Cikker upozornil Dědečka na falošný tón. Dotyčný hráč s prekvapením vstal

a povedal: „To je prvý skladateľ, ktorý pozná svoje dielo.“ Od tej doby pozeral orchester na Cikkera s rešpektom.

Po absolvovaní pražských štúdií (1936) získava Cikker Slovenské zemské štipendium, ktoré mu umožňuje štúdiá vo Viedni. Študuje tam dirigovanie v triede Felixa Weingartnera. Ako prebiehala výučba v maestrovej triede? Vyučoval raz týždenne jednu hodinu spoločne pre všetkých žiakov. Dvaja hrali na klavíri, k dispozícii boli aj žiaci vokálnych tried a pri štúdiu opier spievali vokálne party jednotlivých postáv. Začalo sa Brucknerovou symfóniou (Romantickou), neskôr preberali celú operu *Carmen* a asi dve tretiny z Wágnerovej opery *Tristan a Izolda*. Cikker si mohol nadobudnuté poznatky hneď konfrontovať na predstaveniach Wiener Staatsoper, kam často a rád chodieval. S podobnou záľubou navštevoval i koncerty filharmónie. Viedeň mala teda významný vplyv na vytváranie si vlastnej predstavy o interpretačných možnostiach vynikajúceho symfonického telesa.

Po návrate trávil skladateľ posledné študentské prázdniny v prírode. Po absolvovaní ročnej vojenskej služby už bolo cítiť vo vzduchu napätie blížiacej sa vojny. Jej hrôza sa nevyhla ani Cikkerovi – musel narukovať. Po nervy-drásajúcich skúsenostiach na fronte, ktorý sa presúval južným Slovenskom, sa Cikker vrátil roku 1939 s hodnosťou poručíka do civilu. Pred ďalším narukovaním ho uchránilo len vyrekľovanie na apel jeho priateľov z Bratislavy, kde udržiaval umelecké kontakty.

Cikker sa v Bratislave rýchlo usadil a začal sa venovať kompozícii. Usilovne komponoval, o.i. kantátu *Cantus Filiorum op. 17*, piesňový cyklus *O mamičke*, symfonickú báseň *Leto op. 19* ako prvú z trilógie *O živote*. V roku 1941 sa však už vojne nevyhol. Otrásné zážitky ovplyvnili jeho tvorbu. Doma ho zachvátila nesmierna energia a túžba po komponovaní – písal každú voľnú chvíľu. Banská Bystrica bola miestom, kde sa cítil najlepšie – v objatí prírody. Tu prežil aj udalosti Slovenského národného povstania v roku 1944. Neskôr bol menovaný prednostom Vysokoškolského odboru Národnej rady. Bol poverený zaujímavým poslaním: vytvoriť súpis všetkých známych osobností, vedcov, umelcov... Od roku 1945 sa napokon vracia definitívne do Bratislavy, kde sa venuje kompozícii a publikačnej činnosti. Krátky čas tiež pôsobil na poste dramaturga Opery SND, avšak musel toto miesto z politických dôvodov opustiť. V roku 1950 sa oženil s Katarínou Fiedlerovou-Jureckou. Jeho manželka stála pri ňom až do konca života a veľmi ho podporovala v jeho aktivitách. Od roku 1951 pôsobil ako profesor na Vysoké škole múzických umení v Bratislave. V tejto dobe píše skladateľ aj svoje najvýznamnejšie operné diela – *Vzkriesenie*, či operu *Juro Jánošík*. Počas svojho pôsobenia vychoval Cikker veľké množstvo skladateľov, ktorí ďalej pokračujú v dotváraní podôb slovenskej hudby. Ján Cikker zomrel 21. 12. 1989 v Bratislave.

Máte chuť počuť tvorbu Jána Cikkera? Ponúkam dve možnosti: do vyhľadávača Youtube napíšte: „Jan Cikker: Lullabies“ (Uspávanky pre mezzosoprán a klavír) do vyhľadávača na www.edisk.cz napíšte: „Cikker“ pre stiahnutie a vypočutie symfonickej skladby *Spomienky op. 25*

Pramene:

PALOVČÍK, Michal. *Ján Cikker : v spomienkach a tvorbe*. 1. vyd. Bratislava : Matúš, 1995. 367 s. ISBN 80-967089-8-8. ROVNÁK, Gabriel. *Symfonická tvorba Jána Cikkera s akcentom na Spomienky op. 25*. Brno, 2007. 44 s. Bakalárska práca. JAMU Brno.

www.jan-cikker.org

Gabriel Rovňák